

!POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

ŽENSKI SVET

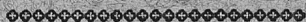
LETNIK VII.

SEPTEMBER 1929

ŠTEV. 9.

VSEBINA 9. ŠTEVILKE:

	Str.
OBRAZI IN DUŠE: Dr. Alice Masarykova. — (Prof. Marija Omeljčenkova)	257
LUC NI POLNILA. — Pesem. — (Ema Deisingerjeva)	260
VEČER NA VASI. — Pesem. — (Ksaver Meško)	260
NA GLOGOVEM. — Nadaljevanje. — (Anka Nikoličeva)	261
VPRAŠANJE. — RAZDVOJ. — AMORCEK. — Pesmi. — (Dora Grudnova)	266
MISEL. — (Marjana Kokalj-Zeljeznova)	267
KLIC IZ DALJAVE. — Pesem. — (Ksaver Meško)	268
ŠTIRIDESETRETIJI. — (Krstó)	268
MATERAM. — (Pero Horn)	272
ZENSKI KONGRES V BERLINU OD 12.—23. 6. 1929. — (Angela Vodetova)	275
V MESEČINI. — Pesem. — (Vida M.)	279
ILKA VASTE-BURGERJEVA: UMIRAJOČE DUŠE. — (Janez Rožencvet)	280
SAMOTNI. — Pesem. — (Mirko Kunčič)	283
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Higijena. — Gospodinstvo. — Kuhinja. — O lepem vedenju. — Književna poročila	284
MODNA PRILOGA. — KROJNA POLA. — VZORCI ZA ROČNA DELA.	

„ŽENSKI SVET“

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64—, polletna Din 32—, četrletna Din 16—. Za U.S.A. Dol. 2—, za Argentinijo Pes. 450, Za Avstrijo Sch. 10—, ostalo inozemstvo Din 85—.

Uredništvo in uprava Tavčarjeva ulica 12/II.

Izdaja konzorcij „Ženski Svet“ v Ljubljani.

Izdajateljica in odgovorna urednica: Darinka Vdovičeva.

Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Odgovoren Janez Vehar.

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kislinae, jeter, žolca in žolčni kamen. Vspodbuja apetit in izbornó učinkuje pri arteriosklerozí. Uživanje „Planinka“ zdravilnega čaja se priporoča zlasti tudi ženam za časa mesečne menstruacije, kakor tudi za časa nosečnosti in po porodu.

„Planinka“ čaj je pristen v plombiranih paketih po Din 20— z napisem proizvajalca:

Lekarna L. BAHOVEC, Ljubjana, Kongresni trg.

(Dobi se v vseh lekarnah.)

OBRAZI IN DUŠE.

Dr. Alice Masarykova.

Letos je praznovala petdesetletnico svojega življenja dr. Alice

Masarykova, hčerka predsednika češko-slovaške republike, predsednica Češkega Rdečega križa. Rodila se je 3. maja 1879. na Dunaju, kjer je takrat živela družina profesorja Tomaža G. Masaryka. Že v rani mladosti se je gospa Alice zanimala za narodno-zdravstvena vprašanja in se je zato po končani srednji šoli vpisala na medicinsko fakulteto. Toda pri tem ni ču-

tila zadovoljstva; v svojem značaju je imela pač preveč mehкости in ji je bilo pretežno, ko

je morala pri svojem znanstvenem delu imeti v rokah nož, ki je v me-

dicini seveda neizogiben. Razen tega so gospo Alice zanimale tudi človekoljubne in filozofske vede. Zato je le teoretično predelala medicinsko znanost, ki je neobhodno potrebna za pojmovanje socialnih bolezni družbe, potem pa je prestopila na zgodovinsko-filozofsko fakulteto, kjer je poleg humanitarnih ved posebno proučevala narodno gospodarstvo, umet-

nost in socialna vprašanja. Ko je dovršila praško univerzo, je nadaljevala študije še na filozofskem od-

delku berlinske univerze, naposled še v Leipzigu. Na vseh učilišču v Pragi je napravila doktorski izpit in napisala doktorsko disertacijo, nato pa se je odpravila v Ameriko in delala pol leta na univerzi v Chicagu.

Tu se je posvetila podrobnemu proučevanju izseljeniškega vprašanja in se poglobila v socialno higijeno, spojeno s slabim nameščenjem delavstva, kar je vzrok tuberkuloznim boleznim. Dr. A. Masarykova zna več evropskih in slovanskih jezikov, zanima se za sociologijo, za umetnost in mirovno vprašanje, je silno načitana in ima široke življenjske nazore.

Ko se je vrnila iz Amerike, je bila profesorica na ženskem liceju v Pragi, potem v Čeških Budějovicah, naposled zopet v Pragi na gimnaziji. O počitnicah je mesto oddiha delala po bolnicah, kjer je tudi proučevala socialne probleme in sisteme bolniškega strežništva, ustroj šol za strežnice in socialne delavke. Pri češki dijaški zvezi je dr. Masarykova organizirala sociološko sekcijo, ker je dobro razumela, da mora vsakdo poznati ustroj človeške družbe; da more človek pripomoči človeštvu do zdrave telesne in moralne ureditve, je treba poznati vse činitelje, ki rušijo ali pa krepe človeško družbo, kar se doseže le s proučevanjem sociologije.

Čim je njen oče početkom vojne odpotoval v inozemstvo, da bi tam deloval za ustanovitev samostojne češkoslovaške države, je avstrijska policija začela Masarykovo družino preganjati; žena prof. Masaryka je takrat prestala mnogo gorja, kar ji je povzročilo hudo bolezen. Da bi ubožico še bolj mučili, so zaprli tudi hčerko dr. Alico, katera edina bi ji bila mogla biti v uteho, ker je druga hčerka odpotovala z očetom kot njegova tajnica, sin pa je bil v bojnih vrstah in so ga istotako avstrijske oblasti preganjale. 28. oktobra 1915 so dr. A. Masarykovo odpeljali na Dunaj in jo zaprli v ječo, ne med politične zločince, kakor bi bili morali, ker so jo bili obdolžili veleizdaje, nego med tatice, morilke in prostitutke; tako so hoteli ponižati hčerko onega, ki je hotel osvoboditi svoj narod habsburškega jarma. Ali dr. Masarykovi ni klonil duh, proučevala je propalo družbo, v katero jo je zanesla usoda, potem pa so jo prepeljali v oddelek za politične prestopnike, kakor se je pač godilo večini Čehov pod avstrijsko vlado. Takrat so v Ameriki nastopili znanci dr. A. Masarykove, katere si je bila pridobila za svojega bivanja tam, in češki prijatelji Masarykove družine, ter so začeli pisati v ameriške liste in tako dvignili velik šum v vsem ameriškem časopisju; avstrijska oblast je pač morala računati z javnim mnenjem vsega sveta in je 3. julija 1916. izpustila mlado doktorico iz ječe.* Med tem časom je bila že njena mati

* Ko je bila v zaporu, si je dopisovala z materjo in s tovariši; ta korespondenca je potem izšla v knjigi „Pisma dr. Alice Masarykove v ječi.“

v sanatoriju in hčerka ji ni mogla več streči, pa se je zato oblekla uradno obleko usmiljene sestre in stregla ranjenim Čehom.

Ko se je nehala vojna in so Čehi dobili svobodo, je bila dr. Alice Masarykova izvoljena v prvi parlament kot predstavnica Slovakov. L. 1919. je bil ustanovljen Češki Rdeči križ, pri čemer je imela ona velike zasluge, in umevno je, da jo je predsednik češke republike imenoval za predsednico Rdečemu križu, saj bi bilo težko najti bolje pripravljeno osebo. V pismu, s katerim je poveril dr. Alici tako veliko delo, pravi, kako zaupa njej, da bo izpolnila svoje dolžnosti do naroda častno in bo dala svojo dušo v to veliko nalogo ter pomagala vsem, ki jo bodo potrebovali; saj je Rdečega križa dolžnost, da popravi vse nedostatke družbe, da prinaša ljudem najti pot do srečnega življenja, jih ščiti pred socialno bemo, boleznimi itd.

In dr. Alice Masarykova se je res z vso dušo posvetila svojemu delu za večje blagostanje bodočemu človeštvu in za pomoč sedanjemu. Z njeno pobudo in pomočjo je češka šola za zaščitne sestre na visoki stopnji, ima stalne zveze z drugimi evropskimi šolami, tako da so strežne sestre dobro podkovane v svoji stroki in obenem vidijo, kako se urši tako delo pri drugih narodih. Dr. Masarykova je skupno s svojo bivšo tvarišico na univerzi dr. Marijo Slavikovo otvorila tečajje za šolanje socialnih sester, l. 1920. pa sta otvorili tudi šolo, katere ravnateljica je postala dr. Slavikova, dr. Masarykova pa je ondi predavala skupno z drugimi profesorji. Sedaj deluje izključno le za Rdeči križ, posveča mu vse svoje moči in ga je postavila na zahtevano višino. Dr. A. Masarykova zna privabiti k delu najboljše ljudi, ki se potem istotako z energijo in dušo posvete svoji nalogi. Češki Rdeči križ ne pomaga samo onim, ki so pomoči potrebni, nego tudi izobrazuje družbo, predvsem mladino, da bi se obvarovala bolezni. in poučuje javnost po smernicah svetovnega miru med človeštvom. Na pobudo dr. A. Masarykove ima Češki Rdeči križ vsako leto o Veliki noči velik tridnevni praznik, „Mir Češkega Rdečega križa“. Veliko soboto je slavnostno zborovanje v parlamentski dvorani, udeleži se ga narodno predstavništvo, senat, ministrski svet, predstavitelji različnih društev in ogromna množica občinstva. One tri dni mora prenehati sleherno prerekanje, vsi spori bodisi v časopisju ali političnem življenju morajo utihniti. V soboto ob 11. uri se v Pragi ustavi ves promet za 10 minut v znak spoštovanja do vseh, ki so umrli za svoj narod.

Poleg tega ima Rdeči križ vsako leto tečajje za samaritansko pomoč, šolo, kjer uče, kako si človek tudi z malimi sredstvi lahko izboljša življenje, higijeno itd. V Češkem Rdečem križu je združenih več stotisočev mladeži, ki se izobrazuje v idealih miru in svobode ter medsebojni pomoči. O delovanju dr. Alice Masarykove pri Rdečem križu

bi se lahko napisala cela knjiga. Predsednik Mednarodnega Rdečega križa v Ženevi dr. Ador in generalni direktor Zveze Rdečega križa v Parizu Ser Klod Gil sta v svojem pozdravu ob desetletnici Rdečega križa posebno ocenila delo dr. Alice Masarykove ne samo za Češki Rdeči križ, nego zato, ker je njena inicijativa toliko vredna tudi za mednarodno delo.

Dr. A. Masarykova je jako skromna, ne udeležuje se javnega življenja, ampak se popolnoma posveča delu za one, ki jim je usoda nemila; često ne daje samo onega časa, ki bi bil potreben, nego žrtvuje tudi iz svojih sredstev, kadar vidi, da je društvenih premalo na razpolago. Uverjena je, da se more ustvariti človeštvu sreča, da se more odpraviti najhujši bič — vojna, ako se svet izobrazuje v ljubezni in se mu daje zdravo kulturno življenje. Tako deluje neopaženo, požrtvovalno dr. Alice Masarykova, dostojna hčerka svojega očeta, za boljšo bodočnost svojega naroda in vsega človeštva.

„Verujem v neimenovano dobroto, ljudje umirajo, njih dela ostajajo,“ je rekla dr. A. Masarykova. Da, delo njeno ostane v zgodovini njenega naroda na najlepši strani.

Tudi me ji želimo mnogo moči in zdravja pri njenem delu.

Prof. Marija Omeljčenkova.

Luč ni polnila. (Ema Deisingerjeva.)

Luč ni polnila misli
in tudi steze bile so temné,
križarile zgolj sence so po njih,
ki se utrgale so z duše bedne.

Jambóre črne te noči
odela z belimi sem cveti sanj,
da mi brezdomki, tujki večni,
ob zori več ne bo pogled mračan.

Večer na vasi. (Ksaver Meško.)

V daljavi solnce gori že tik nad goró.
Ko da bi drselo po strugi samo srebró,
bleščijo se v žarkih rdečih reke valovi.
Ko da so zaspani, šumljajo za vasjo lesovi.
Iz mesta glas zvona zavalovi svečano
čez mesto, čev vas, čez vso krajino prostrano,
ko da bi krajino za nočni pokoj blagoslavljal
in s pesmijo se do drugega jutra poslavljal.
Na vasi glasno se otrok srečen smeji.
Vmes tiha, otožna dekliška pesem drhti:
„O lahko noč, moj dragi, lahko noč!
Varuj te Bog, Marija ti bodi v pomoč!
Kjerkoli hodiš, lahko ti noč — lahko noč...“

Na Glogovem. (Anka Nikoličeva.) (Nadaljevanje.)

Proti večeru, ko je prašni zrak nad državno cesto v zahajajočem solncu žarel roznatordeče, je korakal po drevoredu jaged, ki drži v tuskulum trškega veljaka dr. Pavla, sodni svetnik Božič.

Že od daleč je zagledal sivo glavo starega prijatelja za kvadrastimi slikami vzvišene verande, kjer je imoviti učenjak najrajši bival. Tu je sprejemal številne mlade in stare prijatelje, tu je pisal spomine svojega življenja — saj je doktor Pavel v letih, ko so bile železnice še redke in se nikomur ni sanjalo o avtih in aeroplanih, prepotoval že pol sveta. Glej, zdaj je dvignil glavo, njegovo bistro oko je ujelo odmev škripajočega peska. Na pragu, nad stopnicami, se je pojavila sloka postava krepkega starčka. Snczna brada je obrobjala svež obraz izredno lepih, inteligentnih potez. Ozka, skrbno negovana roka je zamahnila v prikupen pozdrav.

„Dobrodošel, dobrodošel. Ves dan samevam danes, in da ni mojih zvestih prijateljev“ — pokazal je na kup revij in knjig — „bi močno pogrešal svoje nezveste. Mari,“ je zaklical v hišo, „ljubega gosta imam“.

Gospodinja Mari — doktor Pavel je bil samec — je malo zarožljala s ključi in kmalu je tekel prijateljski pogovor med gospodom ob božji kapljici, ki jo rodi edino čudotvorna prst, v kateri rastejo trte strmo v grič nad mirnim domom gospoda Pavla.

„No, pa mi pošlji deklico,“ je končno rekel hišni gospodar smehljaje, „da ji še jaz pretipljem obisti in srce. Meni ne bo postavljala fantastičnih računov, dragi moj. A če bom videl da tiči samo desetinka tega v njej, kar vidiš ti, moj dragi svetnik, pa ji pomorem. Mojo besedo, da ji pomorem.“

In doktor Pavel je pomagal.

Ni minil mesec, da je stala pred hišo nad vinogradom vprega, ki naj bi odpeljala prtljago Glogovih hčera. Prav na vrh so naložili in z vrvmi pritrjevali Lujizino slikarsko orodje. Stojalo je nerodno drčalo naprej in nazaj. „Ne bo šlo, gospodična,“ je rekel hlapec, „vse se nam bo podrlo.“

„Pusti je tu, Lujiza. V tvoji mansardni sobici naj ostane. Morda se ti bo kdaj stožilo po motivu z Glogovine. Morda se povrneš —“

„Nikdar se ne bom povrnila, Eva,“ je rekla trpko Klementina. „Želim ti srečo, sestra. Trdo ti bo življenje, pusto in samotno. Ne pozabi, da si sama tako hotela.“

„Evica, če ti bo prehudo, ne pozabi, da ima sestra Hanca varno naloženih v nemškem Gracu celih dvajsettisoč kron. Tvojih dvajsettisoč, Evica, ki jih boš morala s trudom odslužiti. Saj bi ti jih pustila.“

Eva, rada bi ti jih pustila —“ je govorila Hanca, pestovala grahasto kokoško in jo božala po gostem, sivem, puhasto rahlem perju.

„In od česa bi živela?“ se je hudovala Klementina.

„Vzemi si kokoško, Hanca, vzemi si jo vendar,“ je silila Eva. „Če ti bo na poti v mestu, saj jo lahko zakolješ za praznik —“

Tedaj so se pogledale sestre in vsem je bilo malce hudo.

Hlapec je naravnal vrvi, povrl zavoro pri vozu in pognal. Lujizino stojalo za slikanje so res morali pustiti v travi. Visoko naloženi kovčki so se zazibali.

Eva je prinesla šopek jesenskih aster in rezed. „Vzemite ga s seboj“, je prosila, „ne pozabite Glogovine.“

Počasi so stopale nizdol po vozni poti tudi sestre.

„Ne hodi z nami, Eva, ne hodi“, je prosila Hanca in solze so ji stopile v oči.

„Ne hodi“, je rekla tudi Lujiza.

„Da, vrni se, Eva,“ je odločila Klementina. „Nočem, da bi dajale tržanom priliko za opazke.“

Tedaj se je vrnila Eva sama na Glogovino.

Dolgo je stala na vrhu in gledala v mrak, ki je počasi objemal pokrajino. Tanka meglica se je obesila med slive krog kovačnice. Zamolklo je šumela voda doli pri mlinu. V viničariji je zagorela trepetajoča lučka.

Eva si je potegnila z roko preko čela. Zdaj je sama. Sama gospodarica in posestnica lepe Glogovine. Gora trdega dela je bila pred njo, grmada skrbi. Ali se bodo vrnili oni, ki ji bodo pomagali?

Še je bila kovačnica zaprta, še je viničarija pogrešala sinov.

In Stane, tudi o Stanetu niso vedeli še ničesar.

VI.

Leto je minilo. Več kakor eno leto, saj pokriva breg in dol že davno beli sneg. Trd in zamrznjen leži po vrhovih gozdnih smrek, rahlo, kakor da mu je vsak čas zaplesati z vrhovno burjo zimski jazz, se kopicí po gibkih vejah češenj, mehko, kakor puhasta odeja objema njive in nežno oblikuje valovanje njihovih brazd in razorov.

V ozki sobi poleg jedilnice, ki si jo je uredila za svojo, sedi Eva in piše. Saj ne piše. Glavo ima naslonjeno v dlan levece, ki se opira s kromolcem na mizo. Res drži desnica pero, a namesto da bi brzelo po polah belega papirja, namesto da bi prevdarno beležilo številke v začrtane kolone računskih knjig, ki ležijo odprte po mizi, se suče peresnikova konica narahlo med Evinimi ustnicami in njeni zobje zamišljeno grizejo polirani les.

Vidiš, zdaj južni veter pošteno stresa češnje. Cel plaz snega je zdajle zdrknil s košate montmorencijke v levem oglu. Če bo še solnce malo pomagalo, pa bo kmalu po tebi, bajna zimška pravljica na Glogovini.

Eva vzdihne. Njena dlan izpusti bradico in podpira zdaj čelo. Evin pogled se vrne nad knjige in beležke. Koliko misli roji danes Evi po glavil Moric Silberschein. Da, Moric Silberschein, stoji na posetnici, ki leži med papirji na mizi. Niz misli in spominov, oh spominov, je zbudil v Evini duši ta zagrebški žid.

Eva vstane, stopi k oknu. Res, češnje že pridno otresajo sneženo breme. Glej, tudi v vinogradu je mehkejše vreme kar čez noč stisnilo sneženo plast. Sneg je postal sivkast, luknjičav po površini, in zares, tu pa tam molijo iz snega že sivi trsi.

Ali bo res že prišla pomlad?

Eva obleče pleteno jopico iz debele volne, ki visi na stolu, in stopi v jedilnico. Tukaj je mraz. Eva ne kuri jedilnice. Ah, Eva mora biti skromna in mora štediti in štediti. Lani je bila vinska letina slaba, predlanskim še slabša. Mnogo vina, a kislo in brez cene.

Da ni imela prošlo jesen tiste sijajne misli, da je prodajala izbrano grozdje v delikatesne in sadne trgovine večjih mest, namesto da ga je pustila zbrozgati med ostalo kiselico, — Eva ne ve, kako bi bila zadoستila svojim obveznostim. Tako pa je pustila srednje table, kjer se v nekoliko bolj napeto reber solnce močnejše upira, zoreti prav tja v zadnje solnčne dni poznega oktobra. Sosedje so se ji smejali, še Martin je zmajeval z glavo. A Eva je skrbno pazila na vremenske napovedi po časopisih. In ko je po hladnem septembru in po deževnem začetku oktobra vse hitelo prve solnčne dni spravljati kislo grozdje v preše, je Eva čakala in gledala na vreme. Ni je ogoljufalo. Zadnjih toplih štirinajst dni je dalo moštu še par stopinj sladkobe, je dalo izbranim vrstam v srednji rebri skoro okus in vonj dobrih vinskih let. Prav do Božiča je zakladala mesta s skrbno spravljenim in negovanim svežim grozdem, ki ji je donášalo trikrat toliko, kakor bi ji bilo dalo vino. Tako je zamogla položiti na novega leta dan v roke dr. Pavla dogovorjeno svoto, da, položila je celo nekoliko več. Dolg je kopnel, a kopnel je počasi. Koliko štednje, koliko truda. Vsak grozd je šel skozi njene roke, predno so ga smeli položiti med trtno listje v koške, ki jih je nalašč za to spletal iz domačega vrbja enonogi prijatelj Cene iz kovačnice.

Da, saj so se vrnili. Polagoma so se vrnili vsi. Skoro vsi. Cene je prišel sicer z eno samo nogo, a Pepe je ostal zdrav in vesel. Cel oženil se je ješeni stari fant. Seveda, marsikateri je ostal tam zunaj. Martinov najstarejši, — pri havbicah je služil — je pokopan blizu Verduna. In Stane.

Niz misli in spominov je zbudil zagrebški žid. Da bi mu Eva prodala svoje starine. Poželjivo je ogledoval sliko mlade žene v preko ramen izrezani obleki iz trde bele svile in z rožo v lasih. Rože? Zopet bodo cvetele, zopet bo poletje, zopet bo pomlad. Eva odpira omare, poklekne na mrzla tla. Modri servis.

Žid si je bil lizal ustne, zaljubljeno ogledoval tovarniško znamko dveh prekrizanih mečev na spodnji strani skled in ploščkov. „Fina stvar, gospodična, stari Meissen. — Ampak, težko se proda taka-le stvar dandanes, težko. Kdo pa kaj plača, kdo pa kaj ima, kaj? Kdo, vprašam, gospodična.“ „,, Saj ne prodam, gospod, saj ničesar ne prodam““, je zatrjevala Eva. „Kdo, prosim vas, naj kupi tako-le stvar,“ je trdovratno nadaljeval žid, „dandanašnji. Saj nas samo izžemajo, sami davki, same carine. In kje ostane kupčija? Ka Geschäft zu machen, gospodična, ka Geschäft. Vseeno bi vam dal, za kompletni servis bi Vam dal —“

Imenoval je čedno svoto.

Žid neumni, ali res misliš, da ti bo prodala Eva Glog modri servis? Ali res misliš, ti glupi žid? Modri servis, spomin na mamico, ki je ni poznala, modri servis, ki je ž njim pogrinjala tedaj, ko je Stane —

O, takrat so cvetele rože, rdeče rože, žametne in temne kakor kri. Takrat, da takrat so zadnjikrat pogrnilo na Glogovem krožnike z zlato-modrimi robovi. —

Žid je bil podvojil kupno ceno, čeprav „war nicht zu machen ä Geschäft nicht“. In Eva bi lahko zaklopila računске knjige in odračunala odplačilo na kapital že davno pred obrokom. Skrbi bi bilo do jeseni konec, in polni hram kislega vina bi lahko še malo potrpel in počakal ugodnega kupca. In jeseni, da jeseni, tedaj steče novi mošt izpod stare hrastove stiskalnice, zavre v sodih novo vino.

Ampak da bi zato Eva prodala modri servis, ali damo, ki ima v lasih rožo? Niti nihajočega kitajca mu ne bi dala, niti srebrnega nprstnika v škatljici iz vijoletnega baržuna.

Pa je odšel žid in pustil Evi svoj naslov. „Če bi si gospodična le premislila, in saj ne rečem, za ceno bi se tudi še zmenili, za ceno.“ Končno ji je res postal nadležen.

Eva je stopila iz hiše. Nebo se je bilo spustilo nizko, sivo in zamgleno je bilo, ozračje polno tople vlage. Evine nosnice so pozorno vsrkavale vzduh. Da, to je jug, to je pristni južnik. Ali bodo letos res že februarja kopali vinograd?

Kaj, ko bi šla malo k Mini v posete? Starka se je vedno razveseli. Skupaj sedita na skrinji in se pogovarjata. Povedala ji je Mina, kako sta se nekoč rada imela z njenim dedom. Pa je prišlo potem vse tako drugače. Kakor je pač moralo priti. „Kakor je človeku usojeno, Eva“, je rekla starica, „kakor je namenjeno.“

Glej no, po gazi, po mokri gazi v vinogradu se poganja kvišku ženska postava. Vida! Ljuba, zlata Vida! Z rokami maha, hiti navkreber, a sneg polzi. Saj ima nekaj belega v rokah in maha, papir je, list pismo, — Stane — Eva se spusti nizdol.

„Eva, pismo, Stane, živ je in zdrav in se vrne, vrne, Eva, ali si vesela, Eva, povej,“ in Taškent, in Rusija, Perzija, Teheran, ves iztok in cela pestra zgodba kipi mladi deklici iz srečnih ust. „Ali greva k tebi, ali prideš doli k nam?“ „„Pa pojdiva doli k vam““ — in deklici zdrčita navzdol po gazi do mlina.

Tam so že prižgali luči. V veliki sobi je toplo in udobno. Vsi sedijo okoli mize, smejejo se in solzijo. „Saj sem vedel, da se bo našel fant, saj sem vedel“, je pravil mlinar. Mati Malka si je brisala solze. Vida in Eva sta gostoleli kakor ptičice. „Kdaj neki pride, kdaj in kako?“ Stokrat sta prečitali dolgo pismo. Bralo se je kakor roman, saj to je bilo bajno kakor v kinu. Ujetništvo, tabor v Taškentu, in pobeg, in boji z boljševiki, umik s tovariši preko meje v samo Perzijo, samotna skrivališča v skalovju, in lakota, in zima, dninarsko delo na veleposestvu mohamedanskega mogotca, slučajen stik z angleško karavano, prihod poslaniškega uradnika, dolgotrajno razpravljanje z gospodarjem, ki zaдрuže spretno delavce in končno rešitev, rešitev! Kakor hitro bo mogoče, se povrne v domovino. Pa treba poskrbeti še drugim tovarišem za pomoč, tovarišem, ki so pobegli kakor on, da ne bi držali v tujini križem rok, ko bodo doma izvojevali jugoslovansko domovino. Ko bode zbrano vsaj nekaj razkropljenec, odrine prvi transport v domovino. „En mesec, dva, kaj misliš, ali celo leto?“

Tja v pozni večer so se pogovarjali, Eva je z njimi povečerjala in končno so sklenili, da pojde Vida z Evo nocoj nočit na Glogovo. Saj to ni, da bi se kar tako nehalo govoriti v toliki sreči!

Kolikokrat je že nočevala pri Evi Vida, kolikokrat od tedaj, ko je ostala mlada deklica sama na Glogovini. Tisti večer, ko je po odhodu sester nekakšna tožna zapuščenost legla sicer pogumni Evi na srce, takrat so na večer prišli v vas prijatelji iz mlina. Mlinar ji je ponudil svet in pomoč, mlinarica toplo zavetišče v mlinu, kadarkoli ji bo potrebno, Vida vso svojo prijateljsko ljubezen.

Dolgo je gorela sveča ta večer v Evini kamrici.

Dolgo sta govorili deklici. O Stanetu, o vojski, o židu, ki je barantal za starine, o oblekah, ki jih bo treba nabaviti za spomlad, o mladem doktorju iz trga, ki često prihaja v mlin.

Prva je utihnila Vida, se nasmehnila v prvem rahlem snu in vzdihnila. Kmalu je dihala mirno in pokojno, kakor diha v spanju samo zdrava in sveža in srečna mladost.

Tedaj je Eva tiho upihnila svečo. A zaspala še dolgo ni. Budno so zrle njene široko odprte oči v temino noči in gledale tam svetle slike. Stane je bil živ, Stane je bil zdrav, Stane se vrača v domovino. — Kako si lepo, o življenje, kako si krasna, mila Glogovina. —

(Konec prih.)

Vprašanje. (Dora Grudnova.)

*Kar naju družī, je mladost?
Čar mládosti — ljubezni hrepenenje?
In vse, kar vgaša, ko starost
se tiho krade nam v življenje?*

*Kaj te v naročje moje žene?
So ti le v vabo moji ženski čari
za strasti burno mlade, neutešene?
Li veš, da umrla bi ljubav ob tej prevari?*

Razdvoj. (Dora Grudnova.)

*Misel moja prede:
me ljubi, me ne ljubi,
so sladka laž le
njegovih usten vsi poljubi?*

*Srce dvomi:
je res ljubezen moja vsa,
naj li besedi verjem,
al' za norico me samó ima?*

*Duša šepeče:
če utrip srcá se v srcu najde,
kaj bi hotela več?
Vnemar, kar sitna misel predel*

*Razum pa reče:
če dvomi srcé, ne zve prevar
iz vere, upov trdnih;
manj kruto boli razočaranja vdar.*

Amorček. (Dora Grudnova.)

*Oba velika sta otroka:
on pravi: „Punčka moja,
kdaj bo najina poroka,
večno zame ustka tvoja?“*

*Res velika sta otroka:
ona pravi: „„Fantič moj,
kaj kroži se v objem ti roka —
nič ne bo, sklenila sem nočaj.““*

*In fantič užaljen je —
pa ne zares, obvari bog:
saj jo že stiska na srce,
ta sladki njen trinog.*

*„„Dovolj — ah, pusti me,
ne maram te nič več:
če ne poljubčkov daš mi še,
bo najina ljubezen preč.““*

*„Si moja, moja, moja...?“
o sladka muzika ušesu!
„„Seveda, tvoja, tvoja, tvoja...““
kar še, ostane naj v peresu.*

Misel. (Marjana Kokalj-Željeznova.)

Pisatelj je imel misel. Izložil jo je bil iz svoje duše.
„Kaj bom z njo? se je vprašal. Bila je lepa in dobra, resnična in pravična.

„Če jo napišem v knjigo,“ si je mislil, „bo šla od človeka do človeka, mimo duše in nihče je ne bo razumel. Zaklenil jo bom vase, v meni naj bo, kjer se je rodila.“

Misel je bila nemirna in nemiren je postal pisatelj.

Vzel je misel in jo dal v škatlo. Odpotoval je po svetu, da jo proda komurkoli.

Potrkal je na vrata bogatina in mu prinesel svoj duševni dar. „Nosorog!“ ga je nahrulil bogatec in mu pokazal s srebrno palico po svetu, kjer žive poleg bogatinov tudi siromaki in norci.

Žalosten je šel pisatelj dalje. „Hej, bratec“, ga je pokaral berač in se mu dobrodušno nasmehnil. „Kaj pa nosiš v tej mali škatli?“

„Veliko misel, tovariš v trpljenju,“ mu je odgovoril.

„Kaj boš pa z njo?“ se je prijazno zanimal berač.

„Prodal bi jo!“

„Hej, hej... Misel vrzi proč, od nje ne boš sit! Raje vzemi klobuk v roke, miži na eno oko in prosí milodarov!“

Razočaran se je poslovil pisatelj od trpina in sedel na samotno klop v parku. Solnce je ravno zahajalo, po cerkvah je zvonilo.

Žalosten je ogledoval svojo ujeto misel.

„Zakaj ima človek misli, če jih večini ljudi ni treba!... O, ko bi imel mesto misli cekin, prstan ali pa vsaj zobno krtačico, bi postal lahko agent... Tako pa umiram s svojo mislijo.“

Solnce je bilo že zdavnaj zašlo, zvezde so posvetile, prvi krajec je čudežno narisal svojo svetlobo v pomladansko noč. Iz kavarn je drobnela godba modne komade, pisatelj je pa slonel in stiskal k duši misel.

„Gospod, ali vam je slabo?“ ga je vprašal slaboten glas.

Pisatelj se je vzdramil, rekoč: „Ne... Misel nosim, ki me boli!“

„Ali misel tudi boli?“

„Tudi.“

„Jaz sem mislila, da samo zaničevanje!“

„Vse boli...“

„Pokažite misel!“

Odpri je škatlo. Misel je zasvetila.

„Človek,“ mu je dejala deklica. „Vstani in veruj in pojdi v zoro dneva!“

In šel je in z njim deklica. Vezala ju je misel lepote, dobrote, resnice in pravice...

Klic iz daljave. (Ksaver Meško.)

(Vztočni motiv.)

Oj, klic ta iz daljave v nemo noč,
 ki slišal sem v polsnu ga bil sinoč!
 Kdo me je klical? — Mrtva mati, ti?
 Kdo me je vabil? — Daljna draga, ti?
 Kdo me sovražil? — — Ah, nezvesta ti?
 Kdo bridko plakal? — Vedno zvesta ti?

Zamrl je klic. Strmel sem v nemo noč,
 srce potapljal v bol in jok pekoč.

Štiridesettretji. (Krstó.)

Učiteljica Aljoša je od srca ljubila vse dečke, vseh štiridesetdvoje šestega razreda, le štiridesettretjega ni mogla. Ime mu je bilo Izidor in ga drugače ni nihče klical. Velik revček je bil. Od prvih neveselih dni v življenju je romal od svoje slabe matere do sosedov, dokler ga ni vzela v rejo vedno pijana teta, sorodstvo iz dvanajstega kolena.

Sicer je bil dober otrok; ni še razumel vseh kvant, ki jih je učila dobra tetka v krasni družbi pijancev in vlačugarjev. Niti se ni maral udeleževati domačih bakanalov, dasi je bil zaradi neubogljivosti šestokrat tepen — tepen, kakor zna pobijati svoj zarod le človek.

Poleg tega da je bil zelo slabotnega telesca, je nosil vnebovpijajočo pomanjkljivo obleko. Odkar so ga ljudje videli pri „lepi Marički“, njegovi teti, je imel masten, zametast telovnik mesto srajce in hlače čez kolena; pozimi k večjemu še prevelike čevlje in iz stare jope predelano suknjico.

Vse mu je napravila „lepa Marička“ in je zahtevala za to veliko „dobroto“ povračila. Mali je vsako jutro očedil kravo in skuhal belo kavo ter postregel z njo svojo gospodinjo v postelji. Zato pa je redno vsak dan zamudil prvo uro pouka.

To pa je bil tisti prevažni vzrok, da ga je učiteljica zavrgla v svojem srcu. Vsak dan je proti koncu računске ure prištorkljalo po hodniku, nato je butnilo ob vrata, ki so se plašno odprla. Aljoša se je zadržal, vrata so se škripaje zaprla, po razredu je nemirno završalo, v zadnjo klopi je brez besede in brez misli sedel Izidor... Ponavljalo se je iz dneva v dan, vedno enako, skoro ob istem času.

In če je rekla: „Izidor, pokaži računsko nalogo,“ je v poslednji klopi nekaj zaropotalo in vzdihnilo: „Nimam! Sem hosto sekal!“

Ali kadar je ukazala: „Povej še ti pesmico,“ je prav vljudno izjavil, da ne zna, ker je kuhal za teto večerjo, ko ni imela časa, ker so bili prišli kupci za kravo in...

Pa vedno tako, vedno enako.

Aljoša je zmerjala: „Lenoba umazana!“ Nato je poklicala rednico v šolo; a ta se še zgenila ni za tako povabilo.

Učiteljica se je nazadnje vdala in se s preziranjem ogibala zadnje klopi...

Ravno tedaj pa je storil mali razcapanec strašen greh, nezaslišan škandal. Učiteljica Aljoša je bila vsa iz sebe...

* * *

Pozno jesensko solnice se je poslavljaljo od hladne modrine. Bukovi gozdi so bili vsepovsod prepreženi z ognjenimi sanjami. Tišina in jasnost prostranstva je spominjala na neizrečene bolesi težkega slovesa...

Rdeči žarki so lili iznad gorečega bukovja v šolsko sobo. Učiteljica Aljoša je stala pri oknu in čakala zadnjega učenca, da bi odšel. Jezilo jo je, da je ravno on ostal tu, tisti, ki bi mu najrajši za vselej zaprla razred.

Izidor.

Obotavljal se je in počasi premetaval raztrgane liste, ki so bili kdo ve kdaj lepo vezani v trde platnice. Sprevidel je nazadnje, da bo treba oditi. Izvlekel je bose, razprskane in prašne nožice iz klopi in skoraj neslišno odcepetal proti vratom.

Učiteljica m hotela ničesar opaziti.

Deček je stopal k nji. Tiho, šepetaje je dejal: „Zakaj ste zmerom tako jezni?“

Obrnila se je; hotela je natančno slišati.

Mali je zopet pričel: „Tako mi je hudo. Tako vas imam rad...“

Prisiljeno se je nasmehnila: „No, prav, prav! Tudi jaz imam rada — vas vse!“

„Ali — jaz imam vas drugače rad...“

„... kako?“

Premalo razločno je slišala, a razodela ji je misel, moj veliki Bog, strašna misel. Mlado otroče, revno, vedno zanikrno, staro 13 let, po lastni teti do najnižjih grdobij pohujšano, je...

Prav od blizu ga je pogledala. S črnkastimi očmi je nepremično vrtal v njo, blede obraz so lahko rdečili solnčni trakovi, čelo so robili črni, nikdar počesani kodri. Zametasti telovnik je bil na pol odpet, da se je kazala golota drobnih prs. V taki strašni revščini, po krvavem solncu ožarjeni, je stal pred njo. Prosil jo je ljubezni, ne usmiljenja ali dobrote... ljubezni, bolestone, hrepeneče, ne materinske...

„Drugače... drugače... Lepe so vaše roke — pobožajte me malo...“

Prvi hip jo je globoko prevzelo. Ponudila bi mu belo roko, pogladila razkuštrane lase, da, celo to: poljubila bi ga. Ampak —

Ampak pomislila je na svojo veličino. Zarjula je do dna razžaljena... Porinila ga je v prvo klop, da je telebnil in so se umazani listi usuli iz rok na vse strani.

Ni zajokal, še začudil se ni, ko je Aljoša zaklepala duri...

* * *

Solnce je ugasnilo, nevidno se je sklanjal prvi mrak nad zemljo. Šolska soba je postala neizmerno velika; stene so se pomaknile nekam v neskončnost. Tesne, črne klopi so trdo pritiskale k flom. Okna so tiho samevala...

V tej blazni puščobi je bil zaprt drobní otrok. Ni se dolgočasil, niti ga ni bilo strah: ves zasanjan je prisluškoval sladko pijani pesmi svojega srca, kakor nekdanj pastirček Izidor svoji piščalki...

Gost mrak je odklenil naposled vrata. Na pragu se je zasvetila bela svila učiteljice Aljoše in dvoje blagih oči njene prijateljice Sonje.

Svetla bluza je ostala pri vratih, drobne oči pa so kakor misel plavale k Izidorju. Iz teme se je izmotala mehka roka in pobožala lice, lase... Kakor neznan ukaz ga je dvignila in peljala proti vratom...

Sonja in Aljoša sta se poslavljali: „Grenka si... Glej, kdo mu izreče človeško besedo. Teta, ki mu ponuja gnojnice? Součenci? Očeta imajo, matere... Kaj vedo o brezdomstvu... Pogladila bi ga, prijela za roko, pa bi se potem umila, če misliš, da se človek umaže!...“

Aljoša ni rekla ničesar. Ko je bila sama, se ji je zagrizla v dušo groza velikega očitanja...

* * *

Naslednjega dne se je učiteljica ozrla po razredu in štela. Štiridesetdva.

Štela je tudi drugi dan, tretji... peti... Zadnja klop je bila prazna in neusmiljena... kakor črna vest...

Sedmi ali osmi dan je zopet prišel štiridesettretji.

Osamljen je sedel na svojem mestu, top, brez izraza v očeh, bolan, napol blazen od bolečin.

Zgodba je kratka: Tisti dan ga je „krasna Marička“ pretepla in prešibala kakor še nikoli. Kar ni sama mogla, je z ročnikom gnojnih vil dokončal njen nikdar trezni ljubček „dolgi Tonči“, zverina, še kadar ni bil pijan.

Deček se ni pobral s tal; noč in dan je ležal brez zavesti na kupu sena v hišni izbi, kamor mu je „postlala“ in ga „položila“ „usmiljena“

teta. Ni ji bilo dosti zanj, še rada bi videla — o marsikaj bi rada videla. Žganje in opolzčnost sta do dna zadušili v njej človeško misel. Vselej kadar je šla mimo kupa sena, je pljunila nanj ostudno besedo. Udarila ga ni, ker se ji ni ljubilo pripogibati, zato ga je tembolj gonila na delo. Skrušeno telesce se je zvijalo in stokalo v predsmrtnosti, srce in duh sta v gnusu umirala.

Sedmi ali osmi dan je štiridesettretji pretrpel poslednje muke, ko je zbiral svoje moči, da je pobegnil v šolo...

* * *

V predzadnji klopi so trije učenci zavpili od strahu. Vse se je ozrlo nazaj. V vsem razredu je kriknilo. Aljoša je prihitela k zadnji klopi. Izidor je omahnil... Zamolklo je udarila glava ob les.

Usta so bila krvava... Kri se je v kapljah nabirala tudi po tleh... Učiteljica ga je privzdignila.

„Umrli bo,“ se je pretrgalo nekje spredaj.

Dva sta tekla po upravitelja. V skoku je bil pri njem. Pograbil ga je in odnesel.

Otroci so plahi odšli domov...

Upravitelj je položil dečka na svojo posteljo. Od nekod je prihitela Sonja. Za njo Aljoša.

Odpeli sta krvavi telovnik. Aljoša je zamižala, Sonja je pobledela, še upravitelj se je zgrozil. Otrokove prsi so bile črnkaste in krvave, na desni strani se je videl rob — nalomljenega rebra...

Aljoša je šla po doktorja Lovšina, upravitelj je divjal k oblasti. Sonja je ostala pri rdeči postelji...

Drobne prsi so se čisto rahlo dvigale in spet padale... Kakor sanje, kakor glasovi piščalke... Usta so bila krvava, oči zaprte pod črnim čopom skuštranih las.

Sonja je molila...

Deček je umiral...

Sonja je molila...

* * *

Zopet je sijalo rdeče solnce na rdeče bukovje, ko so spremljali štiridesettretjega med bele krizanteme...

Poslednja je šla Aljoša. črna je bila njena obleka in bel obraz. Nočila je v naročju šopek skromnih jesenskih rož.

Plašno je klenkal tanki zvon, trudno je odmevala žalna pesem.

Štiridesetdvoje ročic je prijelo za škropilnico in poškopilo belo krsto med rdečkasto prstjo. Drobčkane kapljice blagoslovljene vode so se raztopile na ogromnem kupu zemlje, ki jo je lopata nagromadila nad njim...

Zadnja je vzela svetlo škropilnico Aljoša in zamahnila... Položila je male cvetke na gomilo in še enkrat zamahnila...

Zdaj bi mu dala vso svojo ljubezen, zdaj bi ga pogladila, bi mu rekla dobro besedo...

Štiridesettretji, odpusti, odpusti...

* * *

Ko se je vrnila, je srečala Sonjo.

„Ona iz bajte bo obsojena. Strašno obsojena...“

„Sonja. Sonja...“

„Aljoša?“

„Sonja... joj... kdo bo sodil mene...“

Sonja je za hip zaprla oči...

Materam. (Pero Horn.)

Ze od pamtiveka ima človek voljo vzgajati druge ljudi, zlasti otroke.

Tako zapovedujemo in prepovedujemo, hvalimo in grajamo vse vprek in skušamo z udarci vcepiti spoštovanje, ki nam ga je otrok dolžan. Ko spoznamo, da ta sredstva ne uklonijo otrok, jih skušamo pridobiti s slaščicami in raznimi obljubami. To vse smatrajo mnogi za vzgojo. A na tak nezmisljeni način ni mogoče otrok niti vzgajati, niti voditi.

Kdor hoče otroke vzgajati, mora z njimi prav ravnati. Vzgoja namreč ne obstoji v tem, da otroka obvarujemo telesnega zla, vzgoja sega globlje, sega v otroško dušo. Res, da je vzgoja v neposredni zvezi z vzrejo telesa, a to le zato, ker je telo bivališče duše.

Vsak otrok živi svoje posebno duševno življenje, ki je v tesni zvezi z zunanjim življenjem. Gleda in opazuje, misli in čuti. Pa vidi, kakšno je življenje njegove okolice, in postane sam tak. Zato okolica tako silno vpliva na otroka in ga lahko zboljša ali pa poslabša. Radi tega ni postranska stvar, kako se obnašamo, kadar smo v bližini otrok. Vzgoja je delo, polno odgovornosti, in kdor ga hoče dobro opravljati, mora poznati otrokovo dušo.

Vzgoja je dvojna, neposredna in posredna. Neposredna vzgoja združuje vse, kar otrok vidi in sliši, kar torej sprejema iz vsakdanjega življenja in svoje okolice. Način skupnega življenja in medsebojnega občevanja v družini, tiha vdanost ali njej nasprotna razdvojenost in sebičnost, prepir in kreg in razne navade tvorijo ozračje, v katerem živi otrokova duša. Kar je telesu zrak, to je duši okolica. Iz nje zajema

otrok svoje prve vtiske, ki delujejo na otroka vzgojno v dobrem ali pa tudi v slabem zmyslu. Otrok, ki ne živi v plemeniti okolici, le težko postane plemenitega srca, kajti kar se zamudi v najmlajši dobi, je zamujeno skoro za vedno. Zlasti se pokaže pomanjkanje plemenitosti pozneje, ko otrok doraste.

Starši, bratje in sestre, hlapci in deklice tvorijo otrokov milje in ga vzgajajo posredno, rekli bi prikrito in tudi nehote. Kljub temu pa imajo polno odgovornost za vzgojo otroka. Zavedati se moramo, da vsaka beseda in vsako dejanje, ki ga izvršimo v otrokovi navzočnosti, pusti v njegovi duši neizbrisno sled. Kakoršen je oče do matere in obratno, kakoršni smo mi do svoje družine, taki bodo tudi naši otroci. Otrok sprejema nehote in podzavestno ter tako tudi posnema. Ko se svojega posnemanja zave, je navadno že prepozno. Če smo prijazni do drugih in smo jim pripravljeni pomagati, bodo tudi naši otroci taki. Zato je naša dolžnost, da iščemo in spoznavamo, kakšni smo sami. Potem laže odpravljamo svoje napake in se izpopolnjujemo. S tem koristimo sebi, obenem pa pripravljamo otrokom najbogatejšo doto.

Vendar pa ne zadostuje, da živi otrok v zdravi okolici, marveč ga moramo vzgajati tudi neposredno. Za te vrste vzgajanje imamo sredstva, kakor zapovedi in prepovedi, navodila, varstvo, pohvalo, grajo in kazen. A sredstvo vseh vzgojnih sredstev je ljubezen. Brez ljubezni ni prave vzgoje, da še več; kar hočem brez ljubezni opraviti dobro, se navadno spremeni v zlo. Prava ljubezen pa ni običajno ljubkovanje, ki navadno več škoduje, kakor koristi. Seveda ima tudi ljubkanje svoj pomen. Kako hitro ti otrok zaspi, če ga malo pobožáš po licu, ali kako svečan mu je trenutek, ko mu, glavo božajoč, naročamo kaj posebno važnega.

Za pravo ljubezen je potrebno poznavanje otrokove duše, njegovega duševnega življenja. Da pa spoznamo notranje življenje, ki ga otrok zaklepa v svoje srce, se moramo sami vživeti v svojo mladost. Spomnimo se — na kakem sprehodu bo gotovo prilika za to — kaj je nas v naši otroški dobi veselilo, kaj žalostilo, kako nas je to ali ono zadelo, kaj smo pri tem mislili in občutili. Domislili se bomo gotovo tudi, katero osebo smo tedaj posebno ljubili. Morda se celo domislimo povoda te ljubezni. Otrokom se često prikupi milina, s katero se jim bliža ta ali oni. Nasprotno pa jih včasih prevzame dosledno resna strogost. Kaj lepo se tudi spominjamo ljudi, ki so se z nami igrali s posebnim razumevanjem otroške duše, ali pa so nas zabavali z ljubkim pripovedovanjem. Dekleta goje posebno lepe spomine na dobro teto, ki jim je podarila lepo punčko. Spomnimo se, katera božična darila in v kakšni obliki so nas navdajala s posebnim veseljem. Nadalje sku-

šajmo dognati, kaj nas je v naši otroški dobi najbolj mikalo in dražilo. Nekatero so bolj mikale igre, drugo punčke. Prvo je bolj dražilo, da je kdo zmotil v igri, drugo, da se ji je ubila punčka. Katera je bila vedno rada sama, druga pa je ljubila kopico sovrstnic okoli sebe. Potrebno bi bilo, da bi se matere o tem medsebojno pogovorile. Na ta način bi spoznale, da imajo ljudje različne vtiske in spomine izza svoje otroške dobe. Prav to mora vedeti, kdor ima opravka z otroki. Vsak otrok ima svoje posebno doživetje, ki temelji na posebnih vtiskih in deloma na posebni prirojeni dispoziciji. Vsak otrok je uganka zase. Zato se često zgodi, da posamezni otroci različno sprejemajo in razumevajo isti dogodek. Pa saj je tudi pri odraslih tako, da isti doživetek gledajo z različnih strani, kakor je pač njihovo razpoloženje. Kdor tako spoznava sebe, bo pač sposoben spoznavati otroka, ki mu je izročen.

Kadar govorimo o spoznavanju otroka, tedaj ne mislimo baš na zunanje obnašanje, na lišp in podobno, temveč na njegovo notranje življenje in doživljanje.

Za tako spoznavanje dobimo dovolj prilik, ob katerih otrok niti ne opazi, da ga kdo motri. Najlepša priložnost je pač takrat, ko se otroci igrajo. Mati naj sedi s šivanjem v roki v sobi, kjer se otroci igrajo. Pri tem lahko opazuje, kaj otroci počno. Kako hitro bo spoznala, da isti otrok ni vedno enak: včasih je bolj živ kot drugače in se v igri počuti zadovoljnejšega kot navadno. Je pač drugače razpoložen. Tega se mora zavedati vsak vzgojitelj, da ne bo štel otroku za velik pregrešek, kar je le navaden prestop. Zato pa še zdaleka ni potrebno, da bi otroku vse spregledali. Razločevati moramo, kar izvira nekako nehote iz otrokove razpoloženosti, od onega, kar izvira iz hotne nagajivosti. To drugo je gotovo kaznjivo.

Po opazovanju bomo spoznali otrokovo osebnost in ga bomo mogli voditi. Zato pustimo otrokom prostost pri igri in ne motimo jih z vsiljivim opazovanjem. Pa tudi sami se radi igravimo z njimi! Ščasoma se bo posrečilo prodreti v otrokovo dušo. S tem smo pa že dosegli pol vzgoje.

Ne pozabimo pa še, da „več glav več ve“ in da „nihče ni prišel učen na svet“! Preskrbimo si dobrih vzgojnih spisov, ki so tudi nam Slovencem že na razpolago. Pa tudi v životopisih „Obrazi in duše“ najdemo marsikaj, kar nam razjasni, kako zgodaj je otrok sprejemljiv za zunanje vitske in kako se nehanje vsega njegovega življenja zrcali v njih.

Ženski kongres v Berlinu od 17.—23. 6. 1929. (Angela Vodetova.)

Letošnji kongres Mednarodne ženske zveze za žensko volilno pravico in državljansko delo žen je bil pravo zmagoslavje uspehov ženskega dela, ki ga danes brezpogojno priznavajo največji državniki sveta. Kongres je praznoval 25 letnico delovanja Mednarodne zveze. Udeležba na takem kongresu je velike vrednosti tudi za posamezne udeležence, kajti človek, ki živetari v tesnih razmerah ter v reakcionarnem ozračju malega mesta, črpa novo pobudo za svoje delo in pogum, da svoje ideje z vero in zanosom propagira dalje.

Zanimiv pogled so nudili že sami kongresni prostori v Krollovi operi v Tiergartnu, ki so se polnili z delegatkami, od katerih je bilo samo inozemskih okoli 2000 iz različnih držav, nevštevši številnih domačih gostov. Zborovalna dvorana je bila slavnostno okrašena na marmornih stebrih, ki v ovalu obkrožajo prostor, so bile pritrjene zastave vseh držav, ki so včlanjene v svetovni ženski zvezi. V imenu vlade je pozdravil kongres notranji minister Severing. Ravno kot minister notranjih zadev pozivlje ženo k sodelovanju današnje, še ne popolne države, kajti samo ona država bo res dobro urejena, kjer bodo znali ženo pritegniti k skupnemu delu. Osnovni temelji za skupno delo morajo biti trije pojmi: resnica, svoboda in pravica.

Parlamentarka Dora Velsen je pozdravila kongres v imenu nemških feministk, ki so združene v Staatsbürgerinnenverbandu. Tudi iz njenega govora je bilo razvidno, kako se Nemci trudijo, da pokažejo svetu resno voljo do mirnega sožitja z drugimi narodi. Govornica je prosila udeležence kongresa, naj si ogledajo tudi druge kraje Nemčije, ter naj je ne zapuste preju, predno niso uvidele in spoznale, kako nemški narod trpi in dela, da si pribori pri drugih narodih priznanje, kako dorašča nova generacija v duhu strpnosti.

Ko so delegatkinje glasovale za sprejem novih ženskih organizacij iz Kanade, Ceylona, Vzhodne Indije, Poljske ter Rodezije, je zaigrala godba in po dvorani so prikorakale dijakinje v enotnih rumenih oblekah z zastavicami vseh včlanjenih držav. Strnile so se v polkrogu nad prezidijem, kar je nudilo pestro živo sliko.

V jubilejnem govoru „25 let ženskega političnega delovanja“ je počastila gospa Furuhjelm, članica finskega parlamenta ter prva ženska parlamentarka v Evropi, spomin prvoboriteljic za ženske pravice, ki jim ni bilo usojeno, da bi dočakale današnji jubilej.

Temperamentna podpredsednica Zveze Adele Schreiber-Krüger je v zabavnem tonu naštevala vrline in boje prvih ženskih boriteljic.

Za države brez volilne pravice je pozdravila kongres Francozinja Brunswig.

Na sporedu večernega javnega zborovanja je bil tema: Žena v policijski službi. Prireditve se je udeležilo toliko ljudi, da so napolnili dvorano in dvorišče in še jih je moralo veliko oditi. Predsedovala je Holandka Roza Manus, govorilo pa je še več strokovnjakinj. (Angležinja Mary Allen, policijska komandantka v Londonu, Holandka Dr. Gizela Bergsma, Amerikanka Julija Latrph, Nemka Freudental, kriminalna komisarka.)

Iz govorov je bilo posneti, da ženska policija v nekaterih, dasi še ne v mnogih državah prav izvrstno posluje. V Angliji imajo že 150 policijskih uradnic, od teh 60 samo v Londonu. Nosijo uniformo ter imajo pravico aretacije. Stremljenje gre za tem, da se nastavi čim več ženskih policistk. Nemčija ima 121 ženskih policajev, ki poslujejo v 17 mestih. V Združenih državah Amerike deluje ženska policija že v 218 mestih. Povsod se je žena v policijski službi dobro obnesla in uvideva se potreba tudi tu, pritegniti ženo k sodelovanju. Soglasno je bila sprejeta zahteva, da se nastavijo samo žene, ki so dovršile tečaj za socialno skrbstvo ter bile deležne posebne strokovne izobrazbe. Samo tako pripravljene žene morejo zadovoljivo reševati kočljive slučaje, ki spadajo v to področje, zlasti kar se tiče npravnstvenih zadev, kjer pridejo v poštev ženske in otroci. Gospa Allen in Erkens sta pripravljene dati pouk in navodila vsem, ki se zanimajo za ta poklic.

To je bil prvi dan kongresa, ki je potekel bolj v znamenju pozdravov, oficijelnih sprejemov in predstavljanj, predvsem pa proslave 25 letnice, dočim so bili prihodnji dnevi posvečeni resnemu stvarnemu delu.

Mednarodna ženska zveza se je osnovala predvsem v svrhu dosege volilne pravice. Ker je pa volilna pravica samo sredstvo pri delu za zboljšanje položaja žene in ker so že v 25 državah dosegle žene neokrnjeno volilno pravico, skoro v vseh ostalih državah pa vsaj delno — prav nobene nimajo samo 4 države — je bilo delo zveze v zadnjih letih posvečeno drugim vprašanjem, ki so predvsem eminentne važnosti za ženo in njen podvig v pravnem in socialnem oziru. Ta vprašanja tvorijo osnovo svetovne ženske zveze ter v bistvu tudi temelj našega društva, kakor tudi vseh ostalih feminističnih organizacij: delo za mir, dostop žene v vse panoge dela ter vsa področja javnega življenja, moralni dvig moža in žene, odprava prostitucije itd. Vendar se je pa z ozirom na one države, kjer žene še nimajo volilne pravice ali pa samo okrnjeno, osnoval poseben odsek, ki ima nalogo: da proučuje napredek in spremembe glede volilne pravice v posameznih državah; da daje

predloge Ženski zvezi z ozirom na njene odnošaje z dotičnimi državami; da razglablja o volilnih metodah in ukrepih, ki bi pospeševale aktivno in pasivno pravico žen.

S posebnim zanimanjem je sledila javnost razpravi o enaki morali za moža in ženo. Mnogi si klic po odpravi dvojne morale razlagajo popolnoma napačno, meneč, da stremi žena za tem, da naj mera, ki jo danes družba priznava za moške, velja tudi za ženo. Toda zahteva žen je ravno nasprotna: kar je obsojanja vredno pri ženi, naj opusti tudi moški. Žena je tista, ki mora priboriti in uveljaviti višje npravstveno gledišče na načelih spoštovanja osebnosti ter odgovornosti za zarod s strani obeh spolov. Na teh principih morajo temeljiti zakoni in tudi njih izvajanja v praksi. Delati je treba za odpravo prostitucije in trgovine z dekletji. Ker je pa prostitucija posledica gospodarskih pogojev, ki neposredno vplivajo na npravstveno življenje, ter se s samo uvedbo raznih zakonov ne more odpraviti zlo, zlasti ker ti zakoni veljajo samo za žene ter za neimovite sloje, naj stremi delo žen za tem, da se dvigne gospodarski, duhovni in s tem tudi npravstveni nivo celega naroda. Ženi naj se omogoči dostop v vse službe, ker to gre roko v roki z moralo. Iste pravice, ista morala. Po šolah naj se uvede obligatni pouk o seksualnem vprašanju, ki je sedaj tudi že uveden v Nemčiji. S posebnim ozirom na varstvo otrok naj se ustavno določi ženitna starost, in sicer za žene 16 let, za moške pa 18 let. Pri nas ne obstoja nevarnost prezgodnje ženitve — toda v nekaterih krajih vladajo v tem oziru še strašne razmere. Indijska delegatka Rama Rau je poročala, da se tam še vedno sklépajo zakoni med otroki, ali pa med otroki in skoro starci, tako da ravno to ogroža obstoj naroda. Proti dvojni meri dela tudi odsek za zboljšanje položaja neporočene matere in njenega otroka, ki stremi za tem, da se odgovornost ter stroški za otroka pravično razdele na očeta in mater. Angleška delegacija je predlagala, naj se ustvari možnost mednarodnega dogovora glede zakonitih ukrepov, ki bi otežkočili moškemu, da se s selitvijo odtegne očetovskim dolžnostim, kar se zdaj često dogaja. V svrhu enostavnega postopka se zahteva za vse države civilni zakon.

Ženska zveza hoče odpraviti vse izjemne odredbe ter smatra kot eno takih državljansko pripadnost poročene žene. Kakor znano, izgubi poročena žena državljansko pravico v svoji domovini ter jo pridobi tam, kjer jo ima mož. Toda če naj bo žena polnovredna državljanka, se ji mora priznati pravo na lastno državljanstvo kakor možu. Pač pa lahko menja državljanstvo iz lastnega nagiba. To pravico imajo že žene nekaterih držav južne Amerike, a tudi Rusija, Združene države sev. Amerike, Belgije, Švedija, Norvegija, Danska in Islandija so dale ženam v tem pogledu znatne svoboščine.

Tudi v zakonskem pravu zahteva kongres temeljite spremembe, ki naj priznajo ženi polno osebno in državljansko enakopravnost: med drugim svobodo za upravljanje premoženja, enako pravico matere in očeta do otrok, ugotovitev očeta pri nezakonskem otroku, izenačenje dolžnosti zakonskega in nezakonskega očeta.

Jako močna nasprotstva med delegatinkami so se pokazala pri razpravi o enakih delovnih in plačilnih pogojih za moža in ženo.

Proti tem zahtevam se je pojavila precej močna opozicija. Ker je to vprašanje zelo aktualno in tudi za nas principijelne važnosti, bom podala potek razprave in resolucije v posebnem poročilu.

Zanimivo je bilo vprašanje, ki se je večkrat načelo tudi že pri nas, namreč vprašanje skupnega delovanja Int. ženske zveze ter Int. alianse za žensko volilno pravico.

Sprejet je bil predlog, da se osnuje odsek, ki bo proučeval možnost združitve obeh organizacij.

Ko so bila absolutirana ženska vprašanja v ožjem smislu, je prišla na razpravo ena najvažnejših točk kongresa: mirovni problem in društvo narodov. V tem pogledu je sprejel kongres dve važni resoluciji. Prva zahteva kot konsekvenco Kellogovega pakta popolno likvidacijo vojne ter da se z njega ratifikacijo smatra od vseh držav napadalna vojna kot zločin. Zveza narodov naj takoj skliče razorožitveno konferenco. Druga resolucija zahteva, naj vplivajo žene na vlade svojih držav (kjer so žene v parlamentu, je to lahko), da se uveljavi ženevski protokol iz 1.1925. proti uporabi strupenih plinov.

Zvečer istega dne je bilo javno zborovanje, ki je izzvenelo v res nepresiljeno manifestacijo za svetovni mir.

Dasi se je javljala z vseh strani močna volja po miru, moram vendarle priznati, da je vse to stremljenje idejnega, teoretičnega značaja, kajti bazo temu problemu tvori gospodarsko vprašanje. Če se bo zadnji rusko-kitajski spor poravnal, so vzroki sigurno drugi kakor Kellogov pakt in društvo narodov ter resolucije. Zalibog moramo to priznati.

Razveseljivo za žensko gibanje je dejstvo, da se je tudi ženska mladina v večjem številu udeležila kongresa. Na posebnem mladinskem zborovanju so se razčistila mnenja med mlajšo in starejšo generacijo in se je ugotovilo, da je stremljenje obeh vendarle eno in isto. Zadnji večer kongresa je priredil mladinski odsek slavnostni večer. Sledilo je več pozdravnih govorov, ga. Atanackovičeva je pa kot najmlajši član predsedstva Alianse pozdravila mladino.

To bi bil kratek resumé oficijelnega dela kongresa. Nič manj, ali pa še bolj zanimiv je bil neoficijelni del, kajti Berlin se je v resnici potrudil, da napravi inozemskim delegatom bivanje med Nemci čimbolj

simpatično ter da pokaže resno voljo rehabilitirati se v očeh ostalega sveta. Več odličnih osebnosti ter korporacij je priredilo družabne večere in čajanke, tako da je bil človek večkrat v zadregi, kam naj se odloči. Eden najlepših večerov je bil sprejem delegatov pri zunanjem in notranjem ministru v slavnostni dvorani in terasah zoološkega vrta.

Zanimivo je bilo tudi na čehoslovaškem poslanstvu, kamor je bila povabljena samo češka, jugoslovenska, bolgarska, poljska in rumunska delegacija. Bilo je prav pestro, kajti polovico delegatk je bilo v narodnih nošah. Mestna občina je priredila zajutrek, gospa Kardoff je povabila delegacije na bovlo o polnoči po operi „Figarova svatba“, ki jo je dala vlada v čast delegaciji.

Imele smo dostop v vse javne institucije, zavode, mnoga velepodjetja, kakor Wertheim, v razstave in galerije.

V palači Belvue je bila razstava slik moderne. Predsednik Udruženja je v pozdravnem nagovoru opisal stremljenje nove generacije ter poudaril zlasti vzajemno delo moža in žene na umetniškem polju. Razstavljenih je bilo jako veliko del, nekaj zelo lepih, vseh pa zelo dragih za naš denar.

Celoten vtis, ki ga je napravil na udeleženke kongres, zlasti pa Berlin, je najboljši. Eno zavest ima človek med Nemci: da razumevajo dobo in okoliščine, v katerih žive. Človek se mora čuditi, kako se otresajo šovinizma, kako postajajo gemütlich ti trdi Prusi, kako so se prilagodili toliko izpremenjenim razmeram.

Nemec tudi iz takozvanih meščanskih krogov prav dobro razume, da morata rešiti nalogo današnje dobe mož in žena skupno ter vsled tega pozdravlja delavoljnost žene, ki se je vrgla z vsem razumevanjem teženj časa v javno življenje. Zato bi bilo jako koristno, da bi tudi naši moški napravili včasih kak skok v Berlin. Kar se moramo pa me žene naučiti od Nemk, je požrtvovalnost v vsakem oziru, zmisel za organizacijo in javna vprašanja.

V mesečini. (Vida M.)

*V ogromno zrcalo morjá
se luna ogleduje, —
na tiho izprašuje:
„Katera kraljica je lepša kot jaz?“*

*Prijazno smehlja se okrogli obraz,
ker ve — da je vez duš blodečih,
iz dalje v daljino vabečih,
za vse vzdihne, vse tajne, ki noč jih izvabi in maj.*

Ilka Vašte-Burgerjeva: Umirajoče duše. (Janez Rožencvet.)

Človek se čudi, da so mogli surovi in odurni, dostikrat moralno propadli ali izrazito zločinski ljudje ustvariti umetnine, ki vplivajo na nas blagodejno zaradi svoje lepote in nežnosti. Čudno res, toda v zgodovini umetnosti nič nenavadno, in morda je bil taka uganka tudi kipar in arhitekt Francesco Robba, osrednja oseba romana „Umirajoče duše“.

Robbovo ime bi ostalo najbrže neznano, da je — kakor toliko njegovih vrstnikov — hodil iz kraja v kraj in ostavljaj svoja dela raztresena. Usoda ga je zanesla začetkom 18. stoletja v Ljubljano, kjer se je ustanovil in ustvaril skoro vsa svoja dela. Od Turkov tolikrat oplenjena dežela, kjer je zapustila renesansa le malo sledov, si je opomogla ter zaželela umetnosti. In umetnost je prišla z barokom, ki se je našemu značaju in naši pokrajini tako prilegal, da je narod v tem slogu prezidal in prenovil domalega še vse one gotske cerkve, ki jih Truki niso bili porušili. Robbovo umetniško delo je nastalo v dobi, ko so bile pri nas oblike baročnega sloga na višku in koncu razvoja. Izglajena forma sloga je vezala umetnika in ga obenem oproščala največjega dela — iskanja forme.

Med umetnostnimi spomeniki ljubljanske baročne dobe, ki so nam ostali — čeprav so nam barbarski duhovi po potresu uničili več kakor potres sam — zavzemajo Robbova dela odlično mesto. Čudovita pesem gracijoznih proporcij — mestni vodnjak — nam pove, da Francesco Robba ni bil šablonski rokodelc, temveč resničen umetnik, ki je znal neštetokrat rabljene baročne oblike združevati v nove svojevrsne celote — sorodne baroku v drugih deželah in vendar različne, ker sta jih oblikovali duši umetnika in našega mesta.

In Francesco Robba kot človek?

Listine v naših arhivih nam povedo o njem to in ono. Iz njih poznamo ponos umetnika, ki se je zavedal vrednosti svojega dela, vemo približno, kakšno je bilo njegovo mščansko življenje, izvemo pa tudi marsikaj, kar nam Robbovega značaja ne prikupi.

Nasprotje med zunanjim in notranjim življenjem umetnika si lahko razlagamo na več načinov. Vaštetova se je k sreči vsem takim analizam ognila. Čemu dolgovozno besedičenje, ko v resnici ne razumemo, česar sami ne občutimo! Zadovoljuje se s tem, da nam nariše Robbo kot fatalista, ki mora vsak umetniški uspeh plačati z nesrečo in ki omalovažuje realnost, ker živi resnično le v svojih sanjah in svoji umetnosti. Ta ekstremna razlaga nam je najbližja, kajti vsi sanjamo. Samo da hočemo navadni ljudje presaditi lepe sanje v vsakdanje življenje, kar se nam žal nikoli ne posreči, dočim uliva umetnik iz svojih sanj umetnine ter črpa iz teh življenje in nove sanje. Naš zaklad domišljije se ne množi. Že od otroških let naprej ga samo trošimo in umiramo z njim vred. Umetnikov zaklad raste in bogati življenje, dokler ga pač ne zadene usoda vsega ustvarjenega in ne postane tudi umetnik — umirajoča duša.

Zato človek Robba, kakor nam ga slika pisateljica v poglavju z letnico 1728, ni glavni junak romana. Okrog njega se vrši vse dejanje, a sam

je kakor elementarni pojav, usoden drugim, ki radi njega trpe. Robbovo življenje gre mimo nas, ne da bi ga občutili, ker ga tudi umetnik sam ne čuti človeško.

Logično pa pričakujemo po vsej dispoziciji tragičen roman umetnika Robbe. Tu nas knjiga, žal, razočara.

Robba je v svojih delih skrajno skop z ornamentom. Poslužuje se skoro samo arhitektonskih oblik in figuralne plastike v dobi, ko se je italijanski barok bohotil z masivno ornamentiko ter je na francoskem nastajal nov slog. Ne nadaljevanje baroka, ampak njegovo popolno nasprotje, ki se v svojem višku — rokokoju — osvobodi skoro vseh tradicionalnih arhitektonskih oblik, stremi samo po lepoti notranjih prostorov in se zadovoljuje z ornamentalno dekoracijo sten in sladkobno konvencionalnim slikarstvom.

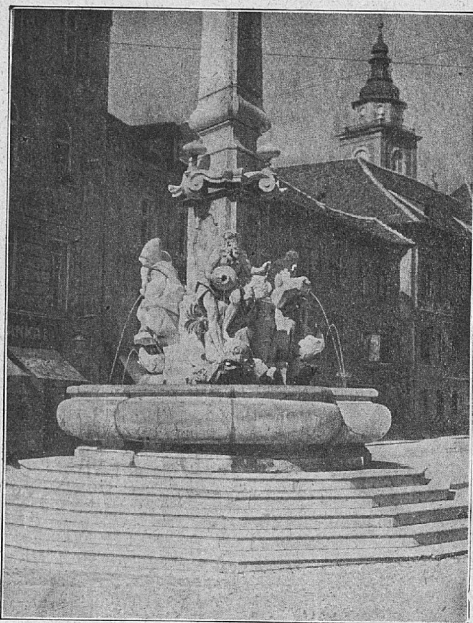
Že Quaglia in drugi umetniki, ki so pred Robbo ali obenem z njim delali pri nas, kažejo znake nove struje. Robba ne. Pač je v nekaterih delih bolj živahen in gracilen, ampak zmerom je ostal, kar je bil. Arhitekt, ki je znal svoja dela brez zatajevanja svoje umetniške individualnosti prilagoditi okolici, in kipar, ki je tudi arhitektonske oblike razumel in uporabljal samo plastično. Umetnik take vrste seveda ni mogel postati dekorater v štilu skrajnega italijanskega baroka ali francoskega rokokoja.

Robbova dela pač niso vsa enako vredna, vendar ne kažejo, da bi se bil umetnik izčrpal. Nasprotno, vzbujajo nam vtis, da bi bil Robba s svojim bogastvom arhitektonskih in kiparskih domislekov lahko še dosti ustvaril.

Toda prišla je Voltairjeva doba. Propadala je politična moč beneške republike, a francoski duh je tudi pri nas izpodrnil italijanski kulturni vpliv. Zavladal je nov okus in Robba je prišel iz mode. Cerkev, ki ga je v svoji konservativni ljubezni do baročnega sloga dotlej največ zalagala z naročili, ni imela zanj več dela. Njen obsežni stavbeni program je bil v glavnem dovršen. Kar je še manjkalo, se je izvršilo kasneje v novem štilu, ki so se ga seveda že preje oklenili posvetni gospodje. Razven tega se je Marija Terezija brez pomoči ženijnalnega Savojskega princa vojskovala za svoje pravice, čas je zahteval varčnost, a štukature iz mavca in rezbarije iz lesa so bile cenejše kakor Robbov klesan marmor.

Takrat je Robba sklenil z ljubljanskimi mestnimi očeti pogodbo, da jim za smešno nizko ceno postavi nov vodnjak. S tem delom naj premaga njegovo umetnost novi slog. Izvršitev se zavleče leta in leta. Robbo tarejo gmotne skrbi, z magistratom se bori za doplačilo, in lahko si mislimo, da duh nove dobe, čegar sodba je zmeraj krivična večerajšnji, ugonablja mojstrovo voljo do dela. Kiparjeve roke, ki so nekdanj z lahkoto pričarale iz kamena milino šentjakobskih angeljev, klešejo zdaj s trudom. Ko jih mojstrov napor vendarle oživi, se pokažejo iz marmorja spačeni obrazi tritonov, ki s srditimi očmi odgovarjajo mrkim zavidljivcem in zlokobnim klevetnikom.

Končno je težko dovršeni vodnjak postavljen, in Robba sam dobro ve, da bo še „v čast in ponos mestu“. Delo, bogato v svoji priprostosti, brez ornamenta samo diven ornament linij in proporcij, je pri vsej lahkotni graciji polno one žive sile, ki jo ima v sebi vsaka resnična umetnina ne glede na slog in čas.

Robbov vodnjak pred Mestno hišo.

jevo. A tako je žrtvoval vse življenje umetnosti in nazadnje ne more dati umetnost kruha ne človeku ne umetniku. Mrtvi ostanejo njegovi zakladi, ker jih ne oživlja več to, kar umetnik vkljub omalovaževanju realnosti vendar rabi od življenja — priznanje sodobnikov.

Postaran in obubožan moleduje Robba pri magistratu ter se peha za malenkostnimi naročili, dokler ga čez par let ne reši smrt. Ne vemo, kakšna je bila njegova podoba in kje je njegov grob, toda prelestne sanje njegovih srečnih dni in bolečine tragičnega konca žive v njegovem delu.

Da nam je Vaštetova ustvarila široko kulturno sliko te dobe in izrabila intenzivneje dokumente, ki govorijo tako značilno o postanku mestnega vodnjaka, bi oživela pred nami vsa tragedija umetnika. Njegova velika žrtev bi nam ga približala in nadnaravni blesek umetnosti bi nazadnje zasenčil hibe človeka Robbe.

Pisateljica je le mimogrede omenila to ali ono značilnost takratne dobe. Iz historije mestnega vodnjaka je izrabila samo nesrečo pri prevozu marmorja, naslikala nemotivirano Robbovo propadanje radi duševne izčrpanosti in zabeležila brez fantazije njegovo smrt. Zato je konec knjige medel in vtis imamo, da propade Robba samo na ljubo Mislejevi tezi o umirajoči duši umetnika.

In priznanje občinstva?

Čudno! Magistrat postavi posebno stražo, ki naj noč in dan čuva vodnjak, a kamenili tritoni nad bazenom so v svojem živem srdu pripravljene, da planejo preko stražarjev na meščane, ki strupeno krilizirajo umetnino.

Zaman je bil mojstrov up in napor. Francesco Robba, architetto e scultore in pietra, mora spoznati, da za njegove marmornate fantazije ni več razumevanja. Baročna tradicija se nadaljuje samo še v slikarstvu. Arhitekt in kipar doživlja tragiko umetnika, ki se je prepozno rodil. Da je živel sto let prej in delal v drugih razmerah, bi morda njegovo ime, ki živi zdaj le v historiji našega mesta, blestelo v zgodovini umetnosti kakor Bernini-

Škoda! Mojster, čigar dela bodo še kdaj v lepših dneh velika pobuda naši umetnosti, bi bil vreden poveličevalne besede.

Slaboten je tudi začetek romana. Ljubljana novega 18. stoletja je narisana brez prave perspektive. Nič ne izvemo o idejah, ki so oblikovale mišljenje one dobe, o jezuitskem vplivu, o političnih in gospodarskih posledicah sijajnih zmag princa Eugena Savojskega in številnih osebnostih, ki so takrat dajale smer kulturnemu življenju Ljubljane. Omenjene so samo zunanje značilnosti. Zato se nam zdi, da gledamo prazne kulise, Dekan Dolničar stopi v povest osamljen in Mislejevo filozofiranje nas ne prepriča, ker čutimo, da bogata umetnost onih dni ni mogla vznikniti iz golih tal.

Dober je pa roman, kjer za motiviranje in razumevanje ni treba kulturno-zgodovinskega ozadja. Pisateljica je zasnovala iz zgodovinskih in prosto izmišljenih oseb povest, čije motiv sta navdušenje za umetnost in ljubezen med Robbovo ženo Ziko in slikarjem Valentinom Mencingerjem.

Fabula je lepa, zmerno sentimentalna in romantična ter popolnoma naravna. Kompozicija zgodbe je zahtevala veliko študija in živahno fantazijo. Pozna se, da se je pisateljica lotila dela z ljubeznijo in ono plemenito rokodelsko marljivostjo, ki je bila nekdanj temelj umetnosti. Razvoj je dobro premišljen, psihološko utemeljen in spretno so izrabljene v zgradbi romana razne umetnine. Pripovedovanje je ekonomično, vendar točno in jasno, in ko pride povest preko prvega dela zasnove, se razgrne pred nami polnokrvno življenje.

Višek knjige sta poglavji iz leta 1727. in 1749. Izvrstno zasnovani, dramski napeti ter gladko in plastično pripovedovani. Hvalevredno je, da avtorica, razven konvencionalnih fraz v direktnem govoru, ne rabi starinskega jezika, čeprav marsikdo misli, da je historična povest še prav posebno dragocena, ako diši po starem pergamentu. Kar je lahko mikavno pri kratki noveli, je pogrešeno pri romanu, ker nam preteklost napačno predstavlja. Takrat, ko so ljudje pisali na pergamen, je bil pergamen ravno tako svež kakor naš današnji papir in življenje ljudi ravnotako brez starinskega duha kakor naše.

Pač pa je graje vredna pretirana raba roditeljskega, napake so v italijanščini, in nekaterih germanizmov bi se pisateljica lahko ognila. Toda čemu naj recenzent pri malenkostih prodaja ceneno modrost, ko je velika zasluga pisateljice, da nam je oživila podobe iz preteklosti in nas opozorila na bogato dedščino naših prednikov — umetnost — mimo katere preveč brezbržno hodimo.

Samotni. (Mirko Kunčič.)

O mati, jaz sem tako sam.
Brez solnca moje so poti.
So zvezde, milijon jih je —
a zame nifi ene ni.

O mati, jaz ne jočem več.
Izjokal sem že davno vse.
S slastjo, ne z boljo, gledam zdaj,
kako v zaton mladost mi gré...

Moj sen je žal en kot slovo
in tih kot mrtvih rož vzdihljaj.
O mati, saj bom skoraj tam:
vsak dan bolj bled je moj smehljaj —

Po ženskem svetu.

Kongres našega Nar. Ženskega Saveza bo 30. sept. in 1. okt. v Splitu.

Jelena Dimitrijevičeva, našim čitateljicam znana srbska književnica, je odlikovana z redom sv. Save tretje stopnje. Zaslužni kulturni odlikovanki naše najpršnejše čestitke!

75 letnico Renate Tyršove so praznovali Čehi zadnjega julija t. l. Sama hčerka Tüngerjeva in žena dr. Tyrševa, obeh ustanoviteljev češkega Sokolstva, se je vsa posvetila sokolski misli in delu za kulturno povzdigo češkega ženstva, zlasti mladine. Bila je zvesta sotrudnica svojemu možu tudi pri znanstvenih delih, bavila se je z umetnostjo, študirala mnoge jezike in precej pisala. Nedavno je objavila svoje spomine, z veliko duhovitostjo napisano zrcalo narodnih bojev. Knjigo prištevava kritika med najzanimivejše češke memoarske publikacije. Slavljenka se je z veliko požrtvovalnostjo udeleževala dobrotelčnih in prosvetnih akcij ter je vodila najvažnejša ženska društva. Poleg Sokola se je z največjo prisrčnostjo udeleževala posebno v „Svazu Osvetovcem“ in v „Češkem Srcu“. Še danes, pri 75 letih, je Renata Tyršova v vrsti najmarljivejših kulturnih in dobrotvornih delavk. Zaslužni slovanski sestri tudi naše iskrene čestitke!

Za služkinje. V „Slovenskem Narodu“ je bil članek „Klic na pomoč“, ki se obrača „na ženske gospodinske dobrotelne korporacije, naj bi s pomočjo oblastnega odbora in ministrstva za socialno politiko poskrbele, da se tudi za gospodinske pomočnice uvede zavarovanje za starost, nekako po zgledu dunajske „Notburge“. To društvo ima namen, gospodinskim pomočnicam pomagati v predolgi brezposelnosti, v boleznih in onemoglosti; glavni namen pa je starostno zavarovanje. Članice, ki tri leta redno plačujejo prispevke, imajo pravico do podpore. Redno prejemanje starostne rente je določeno od 60 let naprej, ako ženska prej ne onemore. Denarne posle vodi zavarovalnica „Janus“. V odboru in nadzorstvu društva so dame in gospodje iz višjih krogov. Vse je tako urejeno, da ves denar pride dekletom v korist, Odbornice so tako uredile, da se od dobička vsako leto potom žrebčanja razdeli med članice večja količina perila brezplačno. Ako katera prej umre, predno rabi zavarovalnino, dobe del njenega deleža njeni sorodniki. Ako se katera preseli ali poroči, lahko naprej plačuje in ji ostanejo iste pravice. Ako pa izostane, dobi odpravnino. Vsekakor bi

bilo treba tudi našim služkinjam izdatneje priskočiti na pomoč. Sicer so že same začele uspešno delo s „Služkinjskim domom“, toda to prizadevanje za vsestransko izboljšanje njih bednega položaja bi doseglo uspeh le, če bi se zanje zavzemala tudi druga društva in oblasti, predvsem seveda ženske organizacije.

Četvorčki v ljubljanski porodnišnici. Delavska žena Terezija Gorenjčeva iz Lok pri Kamniku je povila hkrati 2 dečka in 2 deklici. Stara je 34 let ter je to že 7 porod. Porodila je že enkrat dvojčke. Kljub tolikemu trpljenju je bila porodnica v zadnji postelji precej krepka in je dobre volje gledala svoj izredno številni novi zarod. Porodnica je prišla v bolnico zvečer pred porodom, a drugi dan pred 11. uro so že nastopili popadki, katerim je takoj sledil porod vseh štirih nebogljencev in je bil končan še prej kot v treh urah. Vsi skupaj so tehtali 6 kg, bili pa so zdravi in čvrsti ter so se jim takoj oglasili želodčki.

Dodogek je nemavaden, saj se četvorčki vrstijo komaj na vsakega pol milijona porodov, dočim pridejo trojčki na 6—7000 porodov, dvojčki pa povprečno na 80 porodov.

Gorenjčeva družina živi v prav skromnih razmerah; da jim bodo 4 novi človečki prinesli tudi novih skrbi in izdatkov, je umevno. Zato priporočamo našim imovitejšim čitateljicam, naj se spomnijo svoje trpeče sestre s kako podporo. (Posljejo jo lahko potom „Ženskega Sveta“.)

Materinstvo.

MATERE, POUČITE HČERKE!

V vlaklu so se pogovarjale ženske:

— Nič ne vem, kako bo z njo. Sinoči je bila jako slaba. Smo se že bali. Ponoči ji je malo odleglo. —

— Pa da se je tako prehladila? Vendar bi ji bil kdo povedal! Veste, to le ni prav, da so matere tako sramežljive. In za take stvari! —

— Seveda. Kaj ne bo! Reviščice je začutilo kri. Pa se je ustrašilo, kje bi se bilo porezalo? Hitro je šla v tisti mrzli potok, pa se umivala in umivala, sedela v vodi, nič ni pomagalo seveda. Prišla je domov, se vlegla, začela obupano jokati, zvižala se je... tresti jo je začelo... pa, saj veste, kaj bi vam še enkrat pripovedovala. — Zdajle ima priti zdravnik...

Očividno je šlo pri tej stvari za mesečno perilo, ki bi nevednemu dekletu bilo lahko

usodno, Marsikatera žena je tudi še pozneje, v zrelih letih, občutila posledice nekdanjega nerazumevanja tega vprašanja.

Ko izpolni hčerka dvajnajsto leto, jo mati s skrbjo opazuje, kdaj bo dobila „perilo“. Pri tem se spomni, kako je bilo takrat njej, v kakšnem strahu je bila in kako v zadregi. Rada bi se bila pogovorila z materjo, pa je je bilo tako strašno sram. Morda ji je prijateljica pozneje vendarle povedala kaj o tem. In to celo tako, da jo je bilo potem še bolj sram... Ta sramežljivost je ostala materi še do danes, ko je že dala tolikim otrokom življenje, ko je sama izkusila, v kako ozki zvezi je „perilo“ z njeno najlepšo dolžnostjo, z materinstvom; kako je ta pojav nekako temelj vsemu njenemu zdravju, kako je od tega končno odvisen ves človeški zarod, obstoj sveta! Pa naj bo potem to vprašanje vredno zaničevanja, preziranja in sramovanja! Matere, ve, ki danes že toliko čitate, ki razumevate življenje z druge strani, oprite se nezmisljnih, škodljivih predsodkov svojih babic in govorite o tem s hčerko tako, kakor se govori o hrani, higijeni in sl. Vcepite jim rajše sramežljivost, glede prekratkih, preobtnjenih, predprilih oblek, glede pretankih kril, moško pristriženih frizur in cigaret, pa jim dajte zato pametna navodila za njih zdravje in za svojo srečo. Povejte jim, da dekle med 12 in 15 letom dozoreva; zdravniki imenujejo to dobo puberteta. Iz nevednega otroka postaja takrat dekle, v duši se ji vzbujajo nova čustva, nova zanimanja, telo zadobiva izrazitejše oblike, v organizmu samem se brez njene zavesti, brez njene volje vrši preosnova krvi in organov, kar jo že sedaj vzposablja, da bo pozneje lahko popolna ženska, mati. Vsako zdravo deklo, vsaka zdrava žena ima krvavenje, ki se pojavlja precej redno vsakih 28 dni in traja 3, 4 do 5 dni. Imenujemo ga perioda, mesec, perilo, svoje stvari, z znanstveno besedo pa menstruacija. Pri nekaterih osebah je močnejše, pri drugih šibkeje, kar navadno nima z zdravjem nič opraviti. Le premočne in predolge krvavitve oslabe telo ter so znak bolezenskega stanja. Dobro je, da se taka ženska obrne do zdravnika. Pri marsikateri je menstruacija združena z močnimi bolečinami, s krči v maternici in v križu, posebno v začetku. S prvim porodom navadno menstruacijske bolečine nehajo. Vsekakor pa je vsaka, še tako zdrava ženska, tiste dni nekoliko bolj občutljiva, hitreje se utruji, živci se ji radi razburjajo. Tudi prehladi se laže kakor drugače, zato naj se takrat ne koplje v mrzli vodi. Kakor čuti pred perilom neko splošno slabo razpoloženje, tako pa je potem kar ne-

kako osvežena, prepojena z novo čilostjo.

Neredno krvavenje, bodisi prezgodnje ali zakasnjeno, je znak, da ni v organizmu vse v redu. Posebno slabokrvna dekleta imajo v tem pogledu neprilike.

Ob menstruaciji naj mati tudi pouči hčerko, kako naj tiste dni pazi na higijeno in čistost. Redno umivanje s hladno vodo in milom, pozimi s toplo vodo je neobhodno potrebno. Pripravi naj ji posebne obveze, da si ne umaže preveč perila. Obenem ima mati tudi tu priliko, da opozori hčerko na vse, kar je v zvezi s tem pojavom: izredna skrb za snago, delikatnost pri perilu, čuvanje pred utrudljivostjo, potreba primernega počitka.

Higijena.

Omedlevica. Ko človek omedli, izgubi zavest, ne ve, kje je, telo mu omahne, nobenega uda ne more gibati, ne vidi, ne sliši in ne občuti nič. Ljudje omedle iz različnih vzrokov: ali se jim pretresejo možgani, včasih od kake močne bolečine, od prevelike utrujenosti, od nenadnega prestrašenja. Tudi izguba krvi, predolgo gladovanje povzroča omedlevico. Vsakdo ve, kolikokrat je že „prišlo slabo“ ljudem v natlačeni cerkvi, pri zborovanjih, na vlaku in sl. To pa radi tega, ker je v takih prostorih slab zrak, pljuča ne morejo dihati s potrebno lahkoto in človek se onesvesti. Omedlel človek je v obraz bled in mrzel, ker kri ne dotaka v možgane. Omedlevica namreč ni nič drugega kot brezkrvnost v možganih. Zato človeku vse odpove, je popolnoma brez moči in mrzel pot ga obliva. Srce mu slabo utriplje, dihanje mu komaj poznamo. Navadno se ne zgrudi nenadoma, nego omahuje polagoma. K sreči omedlevica ne traja dolgo. Bolnika je treba takoj odnesti na sveži zrak in ga položimo tako, da bo imel glavo in vrat niže nego trup in noge. Takoj mu odpnimo obleko, posebno ovratnik in okoli pasa; po prsih in po obrazu ga močimo z mrzlo vodo in kisom, da ga vzdramimo. Če se še ne zave, pazimo, kdaj izdihava; pri vsakem izdihu mu pritisnimo prsni koš (rebra), da mu tako razdražimo srce, ki bo začelo hitreje delovati, in tudi pri dihanju mu s tem pomagamo. Ko se bolniku vrne zavest, je še slab in utrujen. Ne ponujaj mu jedi, ne sili ga, naj hodi in ti odgovarja na nadležna vprašanja. Daj mu malo kave, tudi konjak je dober, pa ga pusti, da počiva, dokler sam ne začuti potrebe po gibanju in po jedi.

Gospodinjstvo.

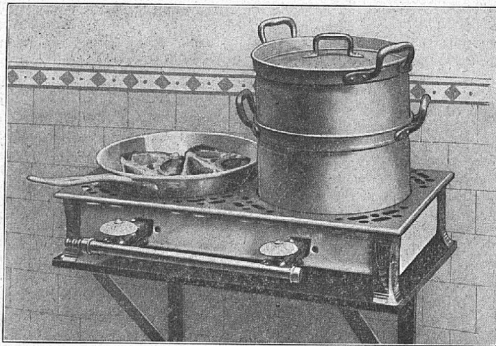
PLIN V GOSPODINJSTVU.

Po vseh večjih mestih so že poveljali plin v domača gospodinjstva. Izkazal se je kot najcenejše in najčistejše gorivo. Včasih so ga rabili za razsvetljavo; no danes je elektrika bolj praktična. Pač pa je plin nenadomestljiv za kuhanje, likanje, segrevanje peči in kopalnic. Tovarne izdelujejo posebne štedilnike (kuhalnik, bolitor, rešo). Nekateri imajo le zgornjo ploščo z obroči, pod katerim gori plamen, drugim je še pridejan pečnjak, kjer se lahko peče pecivo in meso ali se sterilizira sadje. Kuhanje na plinu je zelo čisto, jed hitro zavre, plamen se lahko zmanjša tako, da jed polagoma vre in se enakomerno kuha, ne da bi morala kuharica stati pri štedilniku. Posoda se ne umaže, čiščenje je hitro opravljeno, tako da si gospodinja pri tem lahko prihrani postrežnico, ki bi ji morala pri kuhanju na navadnem štedilniku znašati drva, tolči premog, odnašati pepel in čistiti okajeno posodo. Vsega tega plin ne zahteva. Marsikatera gospodinja bi si dala napeljati plin, pa se boji, da bi se ji ne odprl in bi se družina ne zadušila. Plin je v tem pogledu sam na sebi res sila nevaren, toda napeljan je tako, da smo varni pred njim, če količkej pazimo. Cev se zapira na dveh krajih, pri zidu in pri kuhu. Kuharica se takoj prvi dan navadi, da mehanično zapre, čim neha kuhati ali rabiti plamen. Tako skoro ne moremo govoriti o zastrupljenju s plinom.

Ljubljanska plinarna je priredila letos par predavanj v „Mladiki“. Njena poverjenica gđ. Arnbeckova je nazorno pojasnjevala kuhanje s plinom in govorila o proizvajanju plina. Poslušalke so se uverile, kako se je tekem njenega predavanja skuhal na mizi obed za 5 oseb: golaž, krompir, kompot in kolač. Kako malo plina, časa in dela je bilo pri tem. Spretna kuharica lahko jako štedi pri uporabi plina: plamen prižge šele takrat, ko je jed že pristavljena; ko zavre, privije plamen; nad posodo, v kateri vre jed, postavi lahko drugi lonec z vodo ali drugo jedjo in se ji prav močno segreje.

Plin so dandanes napeljali v večja in manjša gospodinjstva; kavarne, restavracije, kopalnice; česalni saloni, likalnice in dr. obratujejo s plinovo kurjavo. Vendar je pri nas napeljava še precej draga; kdor pa si je že omissil plin, izprevidi takoj, da se mu prvotni izdatek kmalu izplača z drugimi prihranki pri taki kuhi in kurjavi. Našim gospodinjam se vsekakor zdi, da je plinov kuharica nad vse praktičen in cenen pri majem gospodinjstvu, dočim je za kuhanje večji družini štedilnik s premogom še vedno bolj priporočljiv, ker bi se porabilo le preveč plina. Jako pripraven je plinov kuharica za poletje, ker kuhinje ne segreje; iz tega razloga pa ne kaže kuhati s plinom pozimi.

Kuhinja.

Slivov kolač. Pripravi testo iz $\frac{3}{4}$ kg lepe moke, malo surovega masla, 1—2 jajec, soli in pol čaše tople vode. Ko dobro pogneteš, pokrij testo s toplo skledo inпусти, da počiva kake pol ure. Potem ga razvaljaj, tanko raztegni in pomaži z nadevom, zmešanim iz 3 rumenjakov, malo masla in kisle smetane. Nadev mora biti tako zmešan, da se lepo peni. Na to potresi češplje, katerim si pobrala koščice in jih poljubno razrezala (na dva ali štiri dele), potrosi še s sladkorjem in cimetom, zvij, deni v pekač ali kozico ter speci. Posebno okusen in lepobarven je ta kolač, če ga namažeš s sladko smetano, predno ga deneš v peč. Serviraj potem toplega, pa tudi mrzel je dober.

Paradižniki so silno zdrava jed. Vsebujejo mnogo vitaminov in kislin, ki pospešujejo preosnovno v telesu; zato so dobri za prebavo in za kri. Vendar pa preobilo življenja tega sadu ni priporočljivo za osebe, ki imajo ošibe in razbolele živce. Paradižniki in orehova jederca imajo namreč poleg velike hranilne vrednosti tudi neko kislino, ki razdražujoče vpliva na živce. To pa seveda le, ako jih uživamo v večji množini.

Paradižniki se dajo uporabiti na vse načine: surovi, kuhani, vloženi, vkuhani in posušeni. Največ so seveda vredni surovi, ker jim katerokoli segrevanje vničuje vitamine, kateri dajejo sadu največjo vrednost.

Surove paradižnike jedo nekateri kakor jabolko, ne da bi jih olupili in očistili semena. V solati so jako slastni, le da se spčetka malo upirajo okusu. Če jih parkrat ješ, se ti kmalu priljubijo. Jedo naj jih posebno osebe, ki trpe na zapeki. Lepe, gladke in ne prevelike razreži na rezine. Da se ti sok pri rezanju ne cedi, zasadi najprej konico noža v kožico in meso, pa se bo lepo rezalo. Potem malo posoli, polij z oljem in okisaj. Moški imajo radi s poprom in česnom.

V nemški kuhinji imajo radi ocvrte paradižnike. Jako debele in gladke istotako razrežejo na rezine, jih oporajo in osole, povaljajo vsak košček v moki, pomočijo v raztepenem jajcu in naposled še v drobtinah, pa ocvrto na razbeljenem maslu.

Pazi pri zavezavanju kozarcev:

Ali znaš pravilno vezati pergamentni papir na kozarce? Ali veš, da ga moraš najprej namočiti v vodi, da postane voljan? Ali veš, da ga moraš potem do suhega obrisati? Če polagaš na kozarce dvojen pergament, moraš zavezati vsakega pose-

bej. Uporablja tanko, a krepko vrstico. Vse konzerve imej na suhem, hladnem, zračnem, bolj temnem prostoru. Pregleduj jih često!

Paprika z zeljem, vložena v kis. (Srbski recept). Ta konzerva ni za otroke. Prav nam pa pride, ko jo mešamo z zimskimi solatami, n. pr. s krompirjem, z zeleno, peso, da jo garniramo okoli mastnih svinjskih pečenk, itd. Lahko tudi porabimo zelje posebej in ga dušimo, papripe pa nadevamo z mesom in pripravimo kakor sveže nadevane paprike. Z zeljem jih nadevamo tudi zato, da izrabimo prazen prostor v velikem votlem sadu, in pa zato, ker tako zelju in papriki pofinimo okus. Ravnaj takole:

Lepe, velike, zelene paprike sladke vrste, ki jih vozijo k nam povečini iz Hrvaške, Banata in Bosne, ki pa lepo uspevajo tudi na naših primorskih solčnih vrtovih, dobro operi in obriši, a pazi, da jih ne zlomiš, ker so zelo krhke. Odreži tam, kjer je pecelj, prav plitvo kapico, tako da bo pecelj v sredini. Pecelj skrajšaj na 1 cm. Iz votlega sada izloči z majhnim ostrim nožičem peščice in jih vrzi proč.

Že nekaj ur prej si narezala par glavice belega zelja na tanke rezance. Oprala si jih, osušila in zložila v skledo ter zmešala s par žlicami soli. Na zelje si postavila krožnik, na krožnik utež. Ko je stalo zelje tako-le par ur, se je razsolilo, oddalo vodo in se malo omeščalo. Zdaj ga dobro stisni z rokami in napolni v pripravljene, izdobljene paprike. Pokrij vsako papriko s pokrovcem, ki si ga prej od njih odrezala, in stisni ga malo v papriko, da ne pade proč. Vsako napolnjeno papriko naloži v dobro opran in očiščen kozarec kakor kumarice. Zlagaj jih tesno drugo ob drugo s pokrovcem navzgor, vendar ne tako tesno, da bi počile. Vmes lahko daš par olupljenih strokov česna ali par rezin čebule, če hočeš. Ko si napolnila kozarec, ga zalij z močnim vinskim kisom, zaveži kozarec in hrani na hladnem. V 2 mesecih sta zelje in paprika kislja.

Če narežeš papriko z zeljem vred kot zakuško, solato itd, reži z ostrim nožem prav tanke kolobarje in polagaj jih previdno na skledo ter pokapaj izdatno z oljem.

Cenena in okusna čokoladna torta. Zmešaj dodobra 5 dkg surovega masla z 2 jajcema in 18 dkg sladkorja; potem prideni 25 dkg presejane moke, 4 dkg kakava in 1 pivčni prašek. Mleka prideni toliko, da bo testo gosto tekoče. Speci v obodu. Ohlajeno torto prereži na dva dela, namaži prvega s poljubno (gosto) kremo in položi drugega nanj. Istotako povrhu namaži s kremo in potresi s kakavom.

O lepem vedenju.

(Nadaljevanje.)

DOPISOVANJE.

Pismo mora biti pisano na čist pisemski papir, pa naj si bo male oblike, barvasto ali parfimirano ali trgovsko pismo. Čistost papirja je prva lastnost, ki jo zahtevamo od pisma.

Velikost papirja je različna. Ne uporabljaj izrednih afektiranih oblik. Barve je lahko različne, vendar ne kričeže; rdeča, zelena ali vijolična barva je dvomljivega okusa. Diskretne blede barve v vseh niansah rabijo dame, gospodje pa pišejo vedno le na bel papir.

Pisemski papir z monogramom ali z naslovom je včasih še v rabi, z drugimi okraski pa je neokusen.

Ministru ali odlični osebi, kateri pošiljaš kako prošnjo ali zahtevo, piši na belo polo papirja. Ob strani pusti rob.

Nepoznani osebi, pri kateri si izprošaš informacije, piši na bel, navaden pisemski papir.

Vsako pismo zadostno frankiraj. Pismo simetrično pripogni, preden ga vtakneš v ovoji, s pripojeno stranjo naprej.

Tudi prijateljem in znancem piši na brezhiben pisemski papir s pripadajočim ovojem.

Vsakemu ni dana lepa pisava, vendar pa vsak lahko piše čitljivo, ako le hoče.

Tudi naslov napiši razločno, natančno in čitljivo.

Naslov.

Znamko prilepi vedno pokončno v desni kot na vrhu, ne pa poševno ali na glavo postavljeno. Znamka ne sme zakrivati pisanega naslova.

Če le moreš, prilepi samo eno znamko. Cela vrsta prilepljenih znamk male vrednosti napravlja malomaren vtisek. Naslov napiši tako-le:

Gospod

Anton Kopač
trgovec

Bled
Gorenjsko.

Cenjena

gospa

Amalija Prunkova
zasebnica

Ljubljana
Poljanska c. 12.

Formulacija.

Datum napiši raje v začetku pisma kot na koncu. Eno tretjino prve strani papirja pusti prazno. Najprvo postavi v posebni vrsti nagovor: „Vaše blagorodie!“

„Veledenjeni gospod!“ „Spoštovana gospa!“ „VeleSpoštovani gospod doktor!“ „Prečastiti gospod župnik!“

Nekateri pričenjajo pismo tudi brez nagovora, tako-le: „Prijetno mi je, dragi prijatelj, Ti sporočiti“ itd.

Pri navadnem pismu ni treba puščati preširokih robov.

Če pismo ne vsebuje več ko dve strani, se piše na prvo in tretjo stran ali pa na drugo in tretjo stran pisemskega papirja, tako da ni treba naslovljeni osebi obračati pisma pri čitanju podpisa.

Pusti vedno približno eden do dva centimetra prostora pod zadnjo vrstico na vsaki strani in na robu papirja.

Ko si končal pismo, ne pripisuj ob strani v navpični vrsti pripomb. Vzemí nov list in ne štedi s papirjem. Če pa le moraš kaj na koncu pripomniti, pripiši črkici P. S. (Post scriptum).

Ne piši nikdar samo na polovico pisemskega papirja, tudi če nimaš več teksta kakor za polovico strani.

Na koncu pisma se vedno vljudno priporoči in pozdravi, ker pismo je podobno obisku in se moramo v njem z isto vljudnostjo poslavljati.

Osebam, katerim smo dolžni spoštovanja, pišemo: „Blagovolite sprejeti globoko spoštovanje od vdanega N. N.“ ali „z odkritosrčnim zagotovilom moje vdanosti.“ ali „z globokim spoštovanjem vdaní N. N.“ Navadno pismo končujemo: „S spoštovanjem vdaní N. N.“

„Z vdanimi pozdravi in s spoštovanjem beležim N. N.“

„Lepo Vas pozdravlja vdana N. N.“

Poslovna pisma se končujejo samo s: „S spoštovanjem N. N.“

(Dalje prih.)

Književna poročila.

Mati vzgojiteljica. Vodilne misli krščanskega vzgojeslovja. Cena Din 16. — Uprava „Vigredi“ je založila to knjigo, in sicer že v tretji izdaji. Vsebinska je razdeljena v devetero poglavij: Temeljni nauki iz dušeslovja. Temelji materinega vzgojnega dela. Telesna vzgoja. Utrjevanje otrokovega telesa. Umstvena vzgoja. Čuvstvena vzgoja. Vzgoja volje. Vzgoja nepolnočutnih otrok. Stik doma s šolo. Vstop v življenje in samovzgoja.

Vsa ta vprašanja so obdelana s stališča krščanskega vzgojeslovja ter v lepem in lahkomumljivem jeziku. Posebno prijetno vpliva knjiga s pojasnili in citati, katerih precejšen del je vzet iz naše novejšje literature, zlasti iz Cankarja in S. Sardenka.

MIROSLAVA LEITGEB - Ljubljana
JURČIČEV TRG ŠTEV. 3

Ročno in strojno vezenje.

Vezenje narodnih noš, krasna izbira flatih robov.

Predtiskane, začete in izgotovljene vezenine.

**POSEBNOST: Zastori in perila po naj-
novejših okusno sestavljenih vzorcih.**

Vse potrebščine za predtiskanje v izbiri.

Naročnicam „Ženskega sveta“ 5-odstotni popust.

Fabiani & Jurjevec, Ljubljana
Stritarjeva ul. 5

priporočata cenjenim gospodinjam svojo veliko zalogo manufakturnega
blaga za dame in gospode. Belo blago za perilo, preproge, zastore, perje,
puh, kapok, žima itd.

„Otroško perilo“

Navodila za krojenje, šivanje, ve-
zenje vsakovrstnega perila za
otroke od dojenčka do 14. leta.

Knjižica je bogato ilustrirana, ima 2 priloge z
26 različnimi kroji in mnogimi risbami za ve-
zenje. Naroča se pri Upravi „Žen. Sveta“ v
Ljubljani. — Cena za naročnice „Žen. Sveta“
Din 12.—, za ostale v razprodaji po Din 16.—
Vse risbe so uporabne tudi za perilo odraslih,
za posteljno in drugo perilo.

Narodna Galerija v Ljubljani

je izdala sledeče knjige:

Slovenska moderna umetnost. I. Slikarstvo. 27 reprodukcij z uvodom Izidorja Cankarja. Broš. 30 din. (lir 12'50), vez. 36 din. (lir 14'50) (Za člane: broš. 25 din. (lir 11'—), vez. 30 din. (lir 12'50).

KNJIŽNICA NARODNE GALERIJE.

I. Dr. Josip Mal, **Zgodovina umetnosti pri Slovencih, Hrvatih in Srbih**, 142 strani teksta, 69 slik. Broš. 52 din. (lir 19'50), vez. 59 din. (lir 22'—). (Za člane: broš. 40 din. (lir 15'50), vez. 46 din. (lir 17'50).

II. Dr. Izidor Cankar: **Uvod v umevanje likovne umetnosti (Sistematika stila)**. 224 strani, 48 slik. Broš. 62 din. (lir 22'50), vez. 72 din. (lir 26'—). Za člane: broš. 52 din. (lir 19'50), vez. 60 din. (lir 22'—).

Naročnice „Ženskega Sveta“ dobe knjige za člansko ceno, če jih naroče pri NARODNI GALERIJ V LJUBLJANI.

DARINKA VDOVIČ

prej Ivanka Praznik

LJUBLJANA, ERJAVČEVA CESTA ŠTEV. 2

(NASPROTI DRAMSKEGA GLEDALIŠČA)

Priporoča veliko izbiro pisemskega papirja, šolske knjige in zvezke, pisarniške potrebščine. Primerna darila za vse "slavnostne prilike."

Cenjenim naročnicam „Ženskega Sveta“ 10% popust